

Geloof, hoop en liefde : leerrede

<https://hdl.handle.net/1874/237187>

VAK 77

No. 264 Bibliotheek
MINDERBROEDERS
WEERT.

NB 261

GELOOF, HOOP, EN LIEFDE.

LEERREDE

uitgesproken door Mgr. ^{P.S.} Baines, *O.S.B.*

Bisschop van Siga, enz.

UIT HET ENGELSCH.

Met eenige aantekeningen van den Vertaler.

VOORBERICHT.

De leerrede waarvan den lezer hier eene Nederduitsche vertaling wordt aangeboden, werd uitgesproken in Engeland ter gelegenheid eener kerkwijding, in het jaar 1825; dus vier jaren voordat de Katholieken aldaar door de wet geëmancipeerd werden, hetgeen in 1829 geschiedde. Vóór dien tijd werden de Engelsche Katholieken door de wetten van hun land, in vele opzichten zeer onderdrukt. Dit verklaart het den lezer, waarom de schrijver in den loop zijner rede, meermalen op het onbillijke en onrechtvaardige daarvan zinspeelt.

Deze rede werd voorgedragen ten aanhoore van vele andersgezinden, tot wie de spreker dan ook voornamelijk het woord richt. Zij vond zeer veel bijval, zoowel in Groot Brittanje, als in de Ver-

eenigde Staten van Amerika, en werd in beide landen herhaaldelijk gedrukt en in verschillende vormen uitgegeven.

Daar bij een groot getal onzer landgenooten dezelfde vooroordeelen bestaan tegen den Katholieken godsdienst, als in Engeland en Amerika het geval is, en zulks voornamelijk moet worden toegeschreven aan de valsche begrippen die zij zich daarvan vormen, zoo heeft de vertaler het nuttig geoordeeld, dit werkje, waarin de ware leer der Katholieke Kerk aangaande vele geschilpunten, op eene bijzonder klare en heldere wijze wordt blootgelegd en toegelicht, hun in een Hollandsch gewaad aan te bieden, met eenige aantekeningen voorzien; hopende dat daardoor hier te lande menig vooroordeel en valsche voorstelling der Katholieke leer moge worden uit den weg geruimd, even als elders het geval geweest is.

Wij zien nu door een spiegel, raadselachtig; maar dan van aanschijn tot aanschijn. Nu ken ik slechts ten deele, maar dan zal ik kennen evenals ik gekend ben. En nu blijven geloof, hoop en liefde, deze drie; maar de grootste van deze is de liefde. 1 Cor. XIII: 12, 13.

In deze woorden, mijne Christelijke Broeders, spreekt de Apostel van de natuurlijke blindheid des menschen ten opzichte van den godsdienst. Hij leert ons, dat dewijl wij hier beneden omringd zijn door nevels en wolken, wij ons slechts een flauw en zeer onvolmaakt denkbeeld kunnen vormen van bovennatuurlijke dingen; dat de openbaringen die ons zijn gedaan aangaande eene toekomstige wereld, dikwerf ons verstand ten eenemale te boven gaan, en gewoonlijk zoo vol geheimzinnigheid en moeielijkheden zijn, dat wij dezelve

nimmer duidelijk zullen inzien en begrijpen, voordat de dood den sluier zal hebben weg genomen die ze voor onze oogen verborgen houdt, en wij God van aanschijn tot aanschijn zullen aanschouwen; in wien als in een helderen spiegel, alle waarheid en kennis zal gevonden worden.

Intusschen blijven er voor onze oefening over, drie deugden, het geloof, de hoop en de liefde, welke te zamen het kort begrip uitmaken van den ganschen plicht eens Christens. Elk dezer deugden is geboden en noodzakelijk; maar de voornaamste, de grootste, de uitmuntendste en de meest onontbeerlijke, is de liefde.

Het Geloof dient tot een geneesmiddel voor onze natuurlijke zwakheid van verstand en vervult de plaats van begrip. Het leert ons leerstukken, die ons verstand te boven gaan, zonder te twifelen aannemen op de getuigenis van God, die dezelve geopenbaard heeft. Het leert ons de rede in hare wilde vlucht te beteugelen, en deze edelste onzer natuurlijke gaven binnen de grenzen te houden van haar gebied; haar aan te wenden om de gronden te onderzoeken waarop de Openbaring rust, maar geenszins om de geloofbaarheid van een leerstuk, dat zij ontdekt heeft tot de Openbaring te behooren, tot het voorwerp van een onderzoek te maken. Zij leert ons verder, met geduld te wachten totdat onze vermogens zich hebben uitgebreid, en de hinderpalen onzer kennis zijn uit den weg geruimd, en intusschen met de nederigheid en eenvoudigheid van kinderen, de verborgene en geheimzinnige waarheden aan te nemen en te eerbiedigen, die het der onzichtbare en onbegrijpelijke Godheid behaagd heeft, ons te openbaren

De Hoop leert ons met een ootmoedig vertrouwen onze toekomstige gelukzaligheid te gemoet te zien. — Het is eene gewichtige leer der openbaring, dat God wezenlijk en waarachtig de zaligheid verlangt van alle menschen; dat Hij hen geschapen heeft

tot dat einde, dat met dat doel J. C., Zijn eeuwige Zoon, op het kruis gestorven is, en de Kerk heeft ingesteld met alle middelen, die noodig zijn ter zaligheid; dat bijgevolg, zoo wij ons best doen, wij zullen zalig worden; niet inderdaad door onze natuurlijke krachten — want door haar alleen vermogen wij niets — maar door de hulp der genade, die God steeds bereid en verlangend is te geven aan allen, die de behoorlijke middelen aanwenden om dezelve te verkrijgen; dat bijgevolg, zoo iemand verloren gaat, het zijne eigene schuld is, en dat zoo iemand wanhoopt of ophoudt te hopen, dit is: of, omdat hij weigert zijn best te doen, of, omdat hij tegen de leer des geloofs zondigt en God van onrechtvaardigheid beschuldigt. De Hoop schenkt vrede aan de ziel, niet door haar de *zekerheid* mede te deelen aangaande hare toekomstige gelukzaligheid — iets, dat zelfs de Apostel verklaarde niet te bezitten — (1 Cor. IV : 4; IX : 27) maar door haar een vast, doch tevens nederig vertrouwen in te boezemen op de beloften, de barmhartigheid en de verdiensten van J. C.

Maar wat is de Liefde, die voornaamste, grootste en meest noodzakelijke van alle Christelijke deugden? Is zij hetzelfde als welwillendheid jegens de armen? Bestaat zij alleen in behoefligen te helpen, bedroefden te troosten, naakten te kleeden en soortgelijke werken van menschlievendheid? Neen; want de Apostel zegt: «indien ik mijne goederen uitdeel aan de armen, en mijn lichaam overgeef aan de vlammen, en de liefde niet heb, zoo baat het mij niets» (1 Cor XIII : 3).

De Liefde dus, is iets meer dan welwillendheid. Wat is zij dan? Zij is eene deugd, die op God zoowel als op den mensch betrekking heeft. Zij zoude inderdaad eene partijdige en onvolmaakte deugd zijn, zoo zij God buiten sloot, het volmaaktste, het beminnelijkste en alleen aanbiddingswaardige Wezen, den grootsten weldoener, den getrouwsten

vriend, den teederlievendsten Vader. Zij leert ons God boven alles te beminnen; Zijn wet en wil boven alles de voorkeur te geven; dezelve tot regel, gids en kenmerk te maken van al onze gedachten, woorden en werken. Zij maakt ons bereid, om ten allen tijde Gode het dierbaarste offer te brengen, dat wij in dit leven bezitten, liever dan de trouw te breken, die wij Hem als onzen Opperheer verschuldigd zijn. Zij leert ons Hem te aanbidden op de wijze die Hij van ons vordert, en bijgevolg den godsdienst te belijden, dien wij gelooven door Hem te zijn ingesteld. Want zoo iemand zeide: «ik bemin U, o mijn God, maar ik wil U niet aanbidden op de wijze door U voorgeschreven, maar op eene andere, die mij even goed of zelfs beter toeschijnt,» zoude hij God daardoor geene belediging aandoen? Zoude hij niet met recht als een oproerige beschouwd worden jegens de goddelijke Majesteit, en zijne eigenwijsheid niet met verontwaardiging verworpen worden?

En hieruit volgt, mijne Christelijke Broeders,, dat menschelijke regeeringen zich niet behooren te plaatsen tusschen God en het schepsel met betrekking tot den godsdienst, en dat zij geen recht hebben om iemand door middel van boete of strafbepalingen eenen vorm van godsdienst op te dringen, dien zijn geweten afkeurt. Dat geweten kan wel is waar soms bedorven zijn, en zodoende een verkeerde en bedrieglijke leidsman worden. Maar, ofschoon de mensch niet altijd gerechtvaardigd is, door zijn geweten te volgen, zoo is hij toch nimmer gerechtvaardigd door tegen hetzelfde te handelen; en daar God alleen de geheimen des harten kent, zoo heeft de mensch geen recht om zijne overtuiging aan anderen op te dringen of hen te noodzaken zijn geweten in plaats van het hunne te volgen. Voorwaar, indien de vrijheid ooit een kostbaar, een heilig en onvervreemdbaar recht is, dan is het in het verkeer van den mensch met zijnen God,

die niet de hulp van dwingelanden behoeft om een ieder loon naar werken te geven; die zelf wel in staat is, den huichelaar van den oprechten aanbieder te onderscheiden; die alleen kan bepalen, in hoever onwetendheid de dwaling verschoonen, of oprechtheid de plaats van waarheid kan innemen.

Vandaar, dat alle wettelijke strafbepalingen, die het geweten geweld aandoen in zijnen rustigen en vreedzamen omgang met God, door wien of tegen wien ook uitgevaardigd, strijdig zijn, zoowel met de wet der natuur, als met de deugd der Christelijke liefde.

Deze heilige deugd leert ons, in de tweede plaats, elken medemensch als ons zelve te beminnen in gedachten, woorden en werken. Zij verbiedt ons kwaad van hem te denken of een vermetel oordeel over hem te vellen, maar gebiedt ons daarentegen, zijn gedrag ten beste uit te leggen en te verontschuldigen, als het voor verontschuldiging vatbaar is. — Zij verlangt, dat onze woorden door dezelfde beginselen als onze gedachten bestuurd worden; dat niets aan onze lippen ontvalle wat onzen evenmensch in zijne eer en goeden naam kan benadeelen, of de rust zijner ziel kan verstoren; dat wanneer de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, wij zijne verdediging op ons nemen, zijne gebreken en dwalingen verschoonen en zijne verdiensten in het licht stellen. — Zij leert ons, hem bij te staan in zijn ongeluk, hem te troosten in zijne droefheid, hem raad te geven in zijnen twijfel, hem terecht te wijzen in zijne dwaling, en zoo ver als in ons vermogen is, zijne tijdelijke en eeuwige welvaart te bevorderen.

En hier, mijne Christelijke Broeders, kan ik niet nalaten eenige korte opmerkingen te maken aangaande hetgeen men gewoonlijk *proselytisme* of *proselieten-makerij* noemt. Dit woord is zoo hatelijk geworden, dat een ieder deszelfs beteekenis met verachting van zich stoot, alsof het eene misdaad ware. En toch, wat is de beteekenis van prose-

lytisme? Als het beteekent, anderen tot den waren godsdienst te bekeeren, wat waren dan de Apostelen anders dan proselieten-makers? Wat beval hun de Zaligmaker te doen, toen Hij zeide: „gaat en leert alle volken,” tenzij om overal proselieten te maken? Waarom werden de Apostelen vervolgd, ter dood gebracht en met de kroon des martelaarschaps bekroond, tenzij wegens het maken van proselieten? Welk opvolger der Apostelen zoude zich van zijnen plicht kwijten, zoo hij naliet, even als zij, proselieten te maken? Welk Christen zoude aanspraak kunnen maken op het loon der liefde, als hij, overtuigd van de waarheid zijns godsdienstes, weigerde of naliet anderen deelgenooten daarvan te maken? als hij zijnen schat voor anderen trachtte te verbergen, en zodoende het licht, dat noodig was om het pad van zijnen in het duister omdolenden medereiziger te beschijnen, „onder de korenmaat” verborgen hield?

Maar als door *proselytisme* bedoeld wordt, iemand te verleiden van de waarheid tot de dwaling, of wat wij gelooven zoodanig te zijn; als het beteekent, gebruik maken van oneerlijke of onbetamelijke middelen, van geweld, bedrog, omkooprij of eenig ander dan dat wat voortvloeit uit zuivere menschlievendheid, dan inderdaad, is het proselytisme even hatelijk als het onchristelijk is; dan zij het verre verwijderd van elken Katholiek en elken Christen; dan zij het gehaat en verfoeid, door elken minnaar van oprechtheid, waarheid en liefde.

Zoodanig is de deugd, die de Apostel verklaart de grootste, de beste en noodwendigste van alle Christelijke deugden te zijn. Het verheugt mij, mijne Broeders, dat dit zoo is; want het is iets waarin wij allen gelukkiglijk overeenkomen. Hoezeer wij in andere punten ook mogen verschillen, in dat stemmen wij allen overeen. Gave de Hemel dit onze overeenstemming even volkomen ware in alle andere punten, die het Evangelie als noodzakelijk

ter onzer zaligheid opnoemt; maar als er verschil onder ons bestaat, dan verheugt het mij toch, dat dit meer eene mindere, dan wel de grootere deugd betreft. Het verheugt mij, dat de deugd die den mensch het meest aan God gelijk maakt, zonder welke alle overige deugden niets baten, maar met welke iedere andere noodzakelijke deugd mag gehoopt worden, gemeen mag worden genoemd, mijne Christelijke Broeders van alle godsdienstige belijdenissen, aan u, aan mij en aan ons allen. Het is niet, ik beken het, eene volmaakte vereeniging, maar kan die vereeniging onbelangrijk genoemd worden, die door de banden der liefde vast gesnoerd is; en wel zulk eene liefde, als Hij, die uit liefde aan het kruishout stierf, van den Hemel heeft gebracht, en als het kostbaarste erfdeel Zijnen kinderen heeft nagelaten?

De liefde dan, is eene algemeene deugd. Zij neemt geene uitzondering aan. Zij strekt zich uit tot God zoo wel als de mensch, van welk land, stam, kleur of godsdienst hij ook zijn moge, en hij die van zijne algemeene liefde een enkel Adamskind zoude uitzonderen, zelfs al ware het zijn grootste vijand, hij zoude eene zonde bedrijven tegen het eerste en grootste der goddelijke geboden, en zich schuldig maken aan allen." (Jac. II: 10).

Maar mij dunkt ik hoor u zeggen: »dat eenige leerstukken der Katholieke Kerk van eenen zoo ongerijmden en gevaarlijken aard zijn, dat men de belijders daarvan wel voor de vijanden van God en de menschen mag houden »

Waarlijk, mijne C. B., als ik overweeg al de valsche voorstellingen der Katholieke leer, die in dit land zoo algemeen zijn, dan sta ik verbaasd; en vond ik geen voorbeeld daarvan in de eerste drie eeuwen des Christendoms, ik zoude niet weten hoe dit feit te moeten verklaren. — Het wordt algemeen erkend, dat gedurende de drie eerste eeuwen der Kerk, de Christelijke godsdienst in den

hoogsten graad van zuiverheid beleden werd; en toch leert ons de geschiedenis, dat die godsdienst nimmer meer belasterd is geworden, dan in dien tijd. Geene ongerijmdheid zoo groot, of zij werd hem ten laste gelegd; geene goddeloosheid zoo slecht, of zij werd hem toegeschreven. De meest ontteerende afgoderij, de onnatuurlijkste misdaden, moord zelfs, beweerde men, werd door den Christelijken godsdienst toegelaten en bekrachtigd. De Christenen werden beschuldigd, van in hunne godsdienstige bijeenkomsten kleine kinderen ten slachtoffer op te dragen en op hun vleesch en bloed zich te vergasten! — Stonden deze zonderling dwaze lasteringen niet in onbetwistbare oorkonden der geschiedenis opgeteekend, ik zoude bijna mijne zinnen niet kunnen gelooven, wanneer zij mij getuigen, dat soortgelijke lasteringen tegen denzelfden godsdienst tot heden toe in dit land verspreid worden. Waar is het boek, van het nietige traktaatje, tot het kostbare en op geleerden trant geschrevene werk; waar de kansel, van het nederige dorpskerkje, tot de groote kathedraal der steden, waar niet op even onrechtvaardige als onverklaarbare wijze, de godsdienst onzer vaderen gelasterd wordt? O, indien de Katholieke godsdienst slechts van verre geleek op het afschuwelijke portret dat onze tegenstanders daarvan geschilderd hebben; waren deszelfs leerstukken slechts van verre gelijkend op die, welke zij daaraan toeschrijven; dan is er niemand hier tegenwoordig, die dezelve meer zoude haten, dan ik. Ik zoude er van vluchten als van eene pest. Ik zoude geen dag langer daarvan een lidmaat willen blijven. — Laat ons, mijne B., voor eenige oogenblikken het portret met het oorspronkelijke vergelijken. Ik zal nu niet trachten de Katholieke leerstukken te *bewijzen*, maar bloot u dezelve uitleggen zoo als ze zijn, daar mijn oogmerk thans niet is u te overtuigen dat deze leerstukken waar zijn, maar alleen u te doen zien, dat zij geen

grond opleveren om uwe Katholieke medechristenen een aandeel te ontzeggen aan uwe liefde en welwillendheid.

Welke zijn dan de voornaamste leerstukken der Katholieke Kerk?

In de eerste plaats, de Katholieke Kerk houdt voor den grondslag van allen godsdienst, dat er slechts ééne, opperste, eeuwige, van zich zelve bestaande Godheid is, oneindig in macht in wijsheid, in goedheid, en alle andere volmaaktheden; door wie alle dingen geschapen zijn; «in wie alles wat is, leeft, zich beweegt,» (Hand. XVII: 28) en zijn bestaan heeft. Zij leert, dat het onze eerste plicht is, dien God boven alles te beminnen, en Hem alleen te aanbidden; dat het eene verloochening Zijner opperste Majesteit en de grootste aller misdaden zijn zoude, de eer die Hem alleen toekomt, aan eenig schepsel hoegenaamd te schenken. Zij leert, dat in dezen éénen God drie goddelijke personen zijn, volmaakt van elkander onderscheiden in *persoonlijkheid*, volmaakt eenzelvig in *natuur*; dat de tweede persoon van den Hemel is nedergedaald, mensch geworden en aan het kruis voor de verlossing en zaligheid des menschdoms gestorven is; dat door Zijn bloed alle menschen kunnen zalig worden, en dat er geen andere naam onder den Hemel den menschen gegeven is, in wien iemand kan zalig worden;» (Hand. IV: 12) dat alle genade en geestelijke zegeningen, die wij in dit leven ontvangen, of in het toekomstige mogen verwachten, hunnen oorsprong nemen uit het lijden en de verdiensten des goddelijken Heilands alleen.

Tot zoo ver, mijne afgescheidene Broeders, vertrouw ik, zult gij allen, of ten minste de meesten uwer, met de Katholieke Kerk overeenstemmen. Gij komt de halve met haar overeen, niet alleen in de liefde, maar ook in de belijdenis van de eerste en meest noodzakelijke stukken des geloofs. Behalve deze eerste geloofsartikelen, zijt gij, naar ik

meen, niet zeer streng in het vorderen van overeenstemming met elkander. Andere punten beschouwt gij als van minder aanbelang, en veroorlooft aangaande dezelve eene grootere vrijheid van denken. Welaan dan, vergunt uwen Katholieken broeder dezelfde vrijheid, die gij elkander toestaat, dit is niet meer dan billijk, en mij dunkt, ik heb het recht dit van u te vorderen.

Maar, gij hebt hooren zeggen: *dat de Katholieken beelden aanbidden, en even als de heidenen, de eer die God toekomt, aan het werk hunner handen schenken.*"

Indien ik niet wist, hoe algemeen deze beschuldigingen zijn, ik zoude vreezen uw verstand oneer aan te doen, door te veronderstellen, dat iemand uwer in staat zoude zijn, dezelve te gelooven. Want is het mogelijk, dat in eene eeuw en in een land, die zooveel aanspraak maken op kennis, wetenschap en verlichting, menschen zouden gevonden worden, die in staat zijn te gelooven, dat de meerderheid der Christenen, dat de grootste, de braafste, de geleerdste menschen, van bijna elke beschaafde natie onder de zon, zoo onwetend, zoo slecht, zoo dwaas en goddeloos zouden zijn, om goddelijke eer te geven aan een beeld zonder leven en zonder zinnen? Is het mogelijk, dat iemand uwer kan gelooven, dat de meest onwetende Katholiek hier tegenwoordig, in staat zoude zijn, om bijvoorbeeld, dat ivoren kruisbeeld te aanbidden, hetwelk gij ginds op het Altaar ziet? *)

*) Tot de plechtigheden der goede Week, zoo als die in Katholieke kerken verricht worden, behoort de zoogenaamde „aanbidding des kruises,” op goeden Vrijdag. Ieder Katholiek weet, dat die „aanbidding” niet tot het kruisbeeld gericht is, maar tot Christus, die op dien dag voor ons aan het kruishout stierf, en dien het kruisbeeld ons alsdan op eene zeer indrukwekkende wijze voorstelt, daar het ontdaan wordt van den sluier, waarmede het sedert Passie-Zondag bedekt was.

Mogten er onder onze landgenooten nog gevonden worden,

Maar waarom is het beeld aldaar geplaatst, zoo niet om het te aanbidden?

Ach, mijne C. B., ziet eens op naar dit beeld, en zegt mij, welken indruk het maakt op uw gemoed. Het stelt uwen goddelijken Verlosser voor, genageld aan het kruis, en stervende voor uwe zonden. Kunt gij zoodanig voorwerp onbewogen aanschouwen? Kunt gij uwe oogen daarop vestigen en gevoelloos blijven? Kunt gij het met aandacht gadeslaan, zonder u de groote goedheid te herinneren van Hem, die aldus geleden heeft? zonder het misdadige in te zien van die zonden, welke Hem dit lijden veroorzaakten, en hoe oprecht uw berouw behoort te zijn, van daartoe door de uwe te hebben medegewerkt? Het is om zulke gevoelens in ons op te wekken, dat het beeld aldaar geplaatst is. En laat mij u vragen: konde een meer eigenaardig voorwerp op een Christelijk altaar staan, of voor de oogen eener vergadering van Christenen geplaatst worden, wanneer zij te zamen komen om hunnen goddelijken Verlosser te aanbidden, wanneer elk gemoed vervuld en elk hart doordrongen behoort te zijn van de gedachtenis Zijns lijdens, de bron van al onze hoop en van al ons geluk?

Waarlijk, mijne C. B., ik bloos van te denken, dat het noodig zijn zoude u te zeggen, dat wij Katholieken even goed als gij de dwaasheid inzien, en evenzeer als gij de goddeloosheid verfoeien, van goddelijke eer te geven aan een levenloos stuk hout of ivoor, hoe kunstig ook gemaakt, of welk voorwerp het ook aan onze verbeelding moge voorstellen.

die met de beeldstormers van vroegere tijd beweren, dat het plaatsen van Beelden in kerken altoos afgoderij is, en uitdrukkelijk strijdig met Gods woord, die lezen: *Boek der Uitgangen (Exod.) XXV: 18, 19, 20*, waar God aan Moses het bevel geeft, twee gouden Engelen te vervaardigen, en dezelve te plaatsen op de Ark des Verbonds, in het heiligst gedeelte des Tabernakels. VERT.

Maar aanbidden wij niet de Heiligen, of ten minste, bidden wij niet tot hen?

Wij aanbidden geen schepsel hoegenaamd, en daarom ook niet de Heiligen. Wij bidden wel is waar tot de Heiligen, ja mijne C. B., even als de Apostel Paulus tot zijne bekeerlingen bad, of even als ik tot u bid. Ik zeg tot u, en met alle oprechtheid zeg ik: „mijne Broeders, bidt voor mij; verwerft voor mij die zegeningen van God, welke ik zelf wellicht niet vermog, of niet waardig ben te verkrijgen.” Ik zeg hetzelfde tot de Heilige Moeder van Jesus, tot de heilige Apostelen Petrus en Paulus, tot den heiligen Augustinus, den heiligen Hieronymus, of eenen anderen van die heilige personen, wier erkende deugd en heiligheid, door de genade en verdiensten van Christus, hun de eeuwige gelukzaligheid van Gods goedheid verworven heeft. Gewis er ligt niets verkeerd, niets onzedelijks hierin opgesloten. De beproevingen dezer heilige personen zijn voorbij; de sluier der sterfelijkheid is voor hunne oogen weggenomen; zij aanschouwen God van aanschijn tot aanschijn, en deelen nu ruimschoots in Zijne vriendschap en liefde. Mag ik niet met recht vertrouwen, dat hunne gebeden krachtadiger zullen zijn dan de mijne of die mijner vrienden hier op aarde? Het is met deze overtuiging dat ik tot hen zeg, even als ik nu juist tot u zeide: Heilige Maria, heilige Petrus, heilige Paulus, bid voor mij. Is er iets in de rede of de Openbaring dat mij zulks verbiedt? — Een kind is door den dood beroofd van een zijner ouders, die in zijn leven dikwerf de vurigste beden tot God voor hem opzond. Is het waarschijnlijk dat de ouderlijke bezorgdheid voor het kind met den dood heeft opgehouden? Als het kind meent van niet, en onder dezen indruk zegt: O! mijn vader, of moeder, denk nog aan mij, bid steeds voor mij, vergeet in uw gelukkig vaderland, uw kind niet dat in dit oord van ballingschap is achtergebleven;”

zoude dit ongeoorloofd zijn? Zoude dit zijn, niet aan God de eer geven die Hem toekomt, of Christus van Zijn middelaarschap berooven? Zoude dit zijn op schepselen de eer en voorrechten overdragen, die alleen aan God toekomen? En zoude u dit rechtvaardigen, om nwen Katholieken medechristen van afgoderij te beschuldigen? Ik zal hier dan alleen nog bijvoegen in de woorden van den Apostel Paulus, in overeenstemming met de herhaalde beslissingen der Katholieke Kerk, en met het geloof van alle Katholieken in de wereld: *Anathema* *) den mensch, die een beeld als God aanbidt, of aan hetzelfde goddelijke eer bewijst, of gelooft dat het eene goddelijke kracht bezit, of zijn vertrouwen in hetzelfde stelt, of tot hetzelfde bidt, of gelooft dat het meer is dan een levenloos en gevoelloos voorwerp. *Anathema* den mensch, die de Heiligen als God aanbidt, hun eene goddelijke kracht toekent, of gelooft dat zij meer zijn dan schepselen, afhankelijk van God voor elke genade die zij zelve bezitten, of voor anderen kunnen verkrijgen; die tot hen bidt met een ander doel dan om hunne gebeden te verwerven, of als het een schepsel geoorloofd is tot een ander te bidden. *Anathema* den mensch, die goddelijke eer bewijst aan een schepsel, hetzij in den Hemel, op aarde of onder de aarde, of die als God aanbidt iets anders dan den eenen, waren, levenden God. En mijne Broeders, ik wil er zonder vrees of aarzeling bijvoegen: *Anathema* mij zelve, indien de leer die ik u hier heb uitgelegd, niet de ware en algemeen aangenomene leer der Katholieke Kerk is. §)

*) De banvloek der Kerk, waardoor iemand buiten hare gemeenschap gesloten wordt. VERT.

§) Indien de niet-katholieke lezer, in onze gebeden en lofszangen ter eere der Heiligen en vooral der H. Maagd, uitdrukkingen ontloet, die hem stuiten, doordien dezelve strikt genomen op God alleen toepasselijk zijn, dan wete hij, dat dit dichterlijke uitboezemingen zijn, of wel, de taal eener

Gij hebt meermalen gehoord *dat de Katholieke priesters zich de macht aanmatigen om zonden te vergeven; dat de Katholieken voor geld de vergiffenis kunnen koopen voor verledene, en vergunning voor toekomstige zonden; dat door deze leer de zedelijkheid verkracht, en het bedrijven van zonde aangemoedigd wordt.*"

Ik schaam mij, mijne C. B., zulke beschuldigingen te moeten vermelden, en te vooronderstellen dat iemand uwer voor een oogenblik, aan zoodanigen dwazen laster geloof kan hechten. Wat is de wezen-

teedere liefde, die uit haren aard overdrijvend is. Als de Katholieken de Heiligen bidden om hen van het eene of andere kwaad te verlossen, of hun de eene of andere gunst te verleenen, dan verstaan zij daaronder: *door uwe voorspraak bij God.* — Indien er soms godvruchtige werkjes onder de Katholieken gevonden worden, die den Heiligen Gods eene macht of eigenschappen toekennen, die men zelfs in de taal der liefde niet kan verschoonen, dan zondigen zij eenvoudig tegen de leer der Kerk, al zijn zij ook met *kerkelijke goedkeuring* voorzien. Want „kerkelijk goedgekeurd" wil niet zeggen *goedgekeurd door DE KERK*, maar alleen, dat aan de kerkelijke bepalingen aangaande het uitgeven van het werk voldaan is; of met andere woorden, dat de keurder der boeken („librorum censor") van het Bisdom waar het boek is uitgegeven, daarin niets gevonden heeft, wat met het geloof of de goede zeden strijdig is. — Nu, dat zoo iemand niet onfeilbaar, maar aan dwaling en vergissing onderhevig is, weet een ieder

Door de meer gematigden onder onze tegenstanders wordt het aanroepen der Heiligen, zoo als dit bij ons Katholieken gebruikelijk is, niet veroordeeld als afgoderij, maar als *bijgeloof*. Doordien de Heiligen des Hemels niet alwetend, noch alomtegenwoordig zijn, is het volgens hun oordeel, dwaas en ijdel dezelve aan te roepen. — Ons antwoord is: dat de Engelen ook niet alwetend, noch alomtegenwoordig zijn, (immers dit is de Oneindige God alleen) en toch weten deze Hemelsche Geesten, wanneer een zondaar op aarde zich bekeert. (Zie Luc. XV: 10). — Nu, als God dit op de eene of andere wijze den Engelen des Hemels kan openbaren, waarom ook niet den Heiligen, wanneer wij hen aanroepen? Men behoeft daarom voor elk geval geene bijzondere openbaring aan te nemen. Immers de gelukzaligen *zien* God, (1 Cor. XIII: 12) en wie weet hoe zeer dit hunne kennis vermeerdert? VERR.

lijke Katholieke leer aangaande dit punt? — Eenvoudig dit: Voor dat Christus ten Hemel opsteeg, blies Hij over Zijne Apostelen en zeide tot hen: «Wier zonden gij vergeven zult, die zijn ze vergeven, en wier zonden gij behouden zult, die zijn ze behouden.» (Joan. XX: 23) Vroeger had Hij tot dezelfde Apostelen gezegd: «Wat gij op aarde zult binden, zal ook in den Hemel gebonden zijn, en wat gij op aarde zult ontbinden, zal ook in den Hemel ontbonden zijn;» (Matth. XVIII: 18) en tot Petrus had Hij gezegd, dat Hij hem «de sleutels van het koninkrijk der Hemelen zoude geven.» (Matth. XVI: 19) Nu, uit deze schriftuurplaatsen besluiten wij, dat Christus aan Zijne Apostelen en hunne opvolgers de macht heeft gegeven, om onder zekere voorwaarden, de zonden van anderen te vergeven. Welke zijn deze voorwaarden? In de eerste plaats, een oprecht leedwezen van God door de zonden beledigd te hebben, en een vast voor-nemen van dezelve niet meer te bedrijven. Zonder deze voorwaarde, leert ons de Katholieke Kerk als een *artikel des Geloofs*, dat noch Priester, noch Bisschop, noch Paus, noch de geheele Kerk te zamen genomen, de macht bezit om eenige zonde hoegenaamd te vergeven; en dat, zoude een Priester, een Bisschop of Paus zich verstouten, de vergiffenis of «*absolutie*» te verleenen aan een zondaar die geen hartelijk berouw gevoelt over zijne zonden, zoodanige kwijschelding of absolutie geene andere uitwerking kan hebben, dan des zondaars schuld te vermeerderen, en daaraan medeplichtig te maken den dienaar van Christus, die vermetel genoeg was, den onboetvaardigen zondaar te vergeven, of over hem de absolutie uit te spreken.

En hier, mijne Broeders van verschillende godsdienstige belijdenissen, laat mij u vragen, welke voorwaarden eischt gij in eenen zondaar om vergiffenis te bekomen? Als hij een oprecht berouw gevoelt over zijne zonden; als hij vast besloten heeft

dezelve niet meer te begaan en een nieuw leven te beginnen, gelooft gij dan niet, dat God onder zulke omstandigheden, hem de zonden kwijtscheldt? Tot zoo ver dus komt gij overeen met de Katholieke Kerk in de voorwaarden ter vergiffenis van zonden. Maar deze voorwaarden zijn geenszins allen, die de Katholieke Kerk in den zondaar vordert. Zij eischt bovendien dat hij zijne schuld belijde aan den dienaar van Christus, opdat deze in staat zij te oordeelen of de boeteling de vereischte gemoedsgesteldheid heeft om van zijne zonden te kunnen ontslagen worden; alsmede om hem de noodige boetedoeningen voor te schrijven voor de verledene, met de te nemen maatregelen tegen toekomstige overtredingen. Tenzij de zondaar bereid is, deze volle en oprechte belijdenis zijner zonden af te leggen, hoe hard en vernederend zulks ook voor hem zijn moge, leert ons de Katholieke Kerk, dat hare dienaren geen recht of macht bezitten de kwijtschelding aan iemand te verleen; en dat, indien zij vermetel genoeg waren om zulks te doen, hunne kwijtschelding of absolutie van nul en geener waarde zijn zoude.

Nog is dit alles niet. De zondaar moet bovendien zich onderwerpen om bij wijze van voldoening voor de beleedigingen Gode aangedaan, al die werken van zeltverloochening te verrichten, welke hem door zijnen biechtvader worden voorgeschreven, als b. v. vasten, bidden, aalmoezen geven en soortgelijken; terwijl in geval hij zijnen medemensch in zijnen goeden naam, eigendom of persoon benadeeld heeft, hij daarenboven verplicht is, al het gedane onrecht of schade te herstellen, zoo ver zulks in zijn vermogen ligt. Zonder dit voornemen, is er geen Katholieke Priester in de wereld, die zich konde berechtigd achten, zijnen boeteling de kwijtschelding der zonden te verleen, en in geval hij zulks deed, dan leert hem zijn godsdienst als een geloofsartikel, dat zijne kwijtschelding geene waarde kan hebben

in het oog van God, maar slechts de schuld kan vermeederen van hem die ze geeft, en hem die ze ontvangt.

Nu vraag ik u, mijne Broeders, of dit eene leer is die tot zondigen aanmoedigt, of tot het bedrijven van misdaad aanleiding geeft?

Wat moet dan die leer niet doen, die den zondaar vergiffenis voorhoudt, op de enkele voorwaarde van berouw en belijdenis gedaan aan God alleen?

Maar hoe kan een mensch zonden vergeven? Wie kan zonden vergeven tenzij God alleen?

Ik zoude kunnen volstaan met het antwoord dat J. C. zelf gaf op deze vraag, toen Hij eenen verlamde genas. (Matth. IX: 6) Maar ik vraag, gelooven de meesten uwer (Anglikanen) niet, dat in het doopsel de zonden door de handeling van een mensch vergeven worden? Nu, indien door het storten van water en het aanroepen der H. Drieëenheid, door de handeling eens menschen de zonden worden vergeven. (Joan. III: 5) waarom zonden dan niet de woorden der absolutie, uitgesproken door den dienaar van Christus, in den naam en op gezag van diezelfde Drieëenheid, eveneens de zonden kunnen vergeven? Met andere woorden, indien God Zijne dienaren kan machtigen om zonden te vergeven door het doopsel, waarom niet door boetvaardigheid en absolutie?

In dit punt komt wel is waar "de Kerk van Engeland" met ons overeen, zoo als te zien is in haar *Algemeen Gebedenboek* in de onderrichtingen aldaar gegeven aangaande *het bezoeken van zieken*.

En wie zal de macht van God durven beperken en zeggen, dat terwijl een aardsch koning zijn voorrecht van *gratie* te verleenen, aan zijne dienaars kan mededeelen, de Koning des Hemels datzelfde voorrecht niet kan schenken aan de dienaars en bestuurders van zijn geestelijk Koninkrijk hier op aarde? En in de veronderstelling dat Hij het wilde geven, welke minder dubbelzinnige, of meer duidelijke

lijke woorden had Hij kunnen gebruiken dan deze : „Wier zonden gij zult vergeven, die zijn ze vergeven; en wier zonden gij zult behouden, die zijn ze gehouden?” — In alle geval, indien gij, mijne afgescheidene Broeders, denkt, dat het u vrijstaat, aan deze duidelijke woorden des Zaligmakers de eene of andere figuurlijke beteekenis te geven, dan zult gij voorzeker aan uwe Katholieke medebroeders niet het recht weigeren, om met de groote meerderheid der Christenen, dezelve in hunnen letterlijken en natuurlijken zin op te vatten; want waarom zoude het ons niet veroorloofd zijn, de H. Schrift voor ons zelve uit te leggen, zoowel als u?

Wat de beschuldiging aangaat, van voor geld zonden te vergeven, of vergunning te verleenen om zonden te bedrijven onder welke voorwaarde ook, het is eenvoudig laster. De Katholieke Kerk verbiedt haren geestelijken uitdrukkelijk om geld aan te nemen voor het vergeven van zonden, en zij zoude den Priester gewis als schuldig aan *Simonie* veroordeelen, die zoodanige misdaad bedreven had. *)

Maar gelooven de Katholieken niet in eene plaats die het Vagevuur genoemd wordt, en dat de Priester daaruit zielen kan verlossen voor eene zekere somme gelds?

Ik behoor u om verschooning te vragen, M. B., wegens het beantwoorden eener opwerping, die ofschoon dikwerf gemaakt op de ruwe wijze waarop ik haar heb voorgedragen, uw eigen gezond verstand u moet overtuigen, dat zij eene dwaze en zeer verkeerde voorstelling is. Kunt gij bij mogelijkheid veronderstellen, dat de wijzen, de braven en de geleerden van zoo vele beschaafde volken,

*) Het zal wel niet gezegd behoeven te worden, dat het geven van *biechtpenningen*, zoo als dit nog in eenige Provincies van ons Vaderland gebruikelijk is, niet onder de termen van *Simonie* (het koopen of verkoopen van geestelijke zaken) valt, daar de biechtpenning niets anders is, dan een der vrijwillige offers, bijgebracht tot het onderhoud van den lieder der gemeente. VERT.

een zoodanig grof bijgeloof kunnen aankleven? Denkt gij waarlijk dat een Katholiek niet kan inzien dat zoodanige nacht, als hier den Priester wordt toegeschreven, ongegrond is, zoowel in de openbaring als in de rede? Eene eenvoudige blootlegging der Katholieke leer zal in dit opzigt ten eenemale voldoende zijn.

Het is het geloof der Katholieke Kerk, en naar ik vermeen, ook het uwe, dat alle zonden niet even groot, maar van elkander verschillend zijn, in boosheid en schuld; dat eene voorbijgaande gramschap niet eene zoo groote misdaad is, als moord, noch een ijdel woord, als eene godslastering. Vandaar gelooven wij, dat God niet alle zonden op gelijke wijze straft, maar een ieder zal vergelden naar zijne werken; (Matt. XVI: 27) dat terwijl Hij den vrijwilligen, koelbloedigen, doodelijken overtreders zijner wetten, met alle gestrengheid straft, zelfs met de eeuwigdurende pijnen der hel, Hij den minder schuldige met eene lichtere straf bezoekt, en wel van beperkten duur. Is dit geloof onredelijk? Laat ons de menschelijke wetten raadplegen, die als op de rede gegrond, beschouwd worden. De wetten van Engeland b. v. worden voor redelijk gehouden, oitschoon soms beweerd wordt, dat zij van eenen te bloedigen aard zijn, en al te dikwerf de doodstraf eischen. Intusschen vorderen de Engelsche wetten toch niet voor alle overtredingen de straffe des doods. Wij vinden in dezelve verschillende graden van straf, naar gelang van den graad der misdaad. — Er is verbanning voor het gansche leven, voor veertien jaren, voor zeven jaren. En is gevangenisstraf voor verschillende tijden van duur; er is boete van een verschillend bedrag. Wij zouden de wetten onrechtvaardig noemen en den koning uw dwingeland, als zij eveneens de doodstraf toepasten op het kind dat een appel heeft ontfutseld, als op den snoodaard die zijn vader heeft vermoord. Zijn de wetten van God alleen

onrechtvaardig? Heeft Hij alleen het voorrecht van te straffen zonder onderscheiding van misdaad? De H. Schrift verklaart uitdrukkelijk dat voor den Goddelijken rechterstoel »de mensch rekenschap zal geven van elk ijdel woord.» (Math. XII: 36.) Laat ons dan eene veronderstelling maken. Een kind komt tot de jaren van verstand, en wetende dat elke leugen zonde is, liegt het in eene zaak van weinig of geen aanbelang. Er bestaat geen twijfel dat het kind gezondigd heeft. Eer het tijd heeft daarover berouw te gevoelen, berooft een toeval het van het leven. Hoe zal nu het kind voor den stoel van Gods eeuwige rechtvaardigheid ontvangen worden? Zal het met den vadermoorder tot de eeuwige straffen der hel worden veroordeeld? Ik behoef het antwoord niet te geven. De rede verzet zich tegen deze gedachte. Het kind moet dus gestraft worden *voor een zekeren tijd*, en wanneer het voor zijne fout geboet heeft, wederom in verzoening worden opgenomen. — En wanneer een tijdelijke staat van straf na den dood aangenomen wordt, dan volgt het bidden voor de overledenen als eene natuurlijke gevolgtrekking; terwijl van den anderen kant, zoo er tusschen den Hemel en de hel geen middelstaat is, het bidden voor de afgestorvenen ijdel en te vergeefs moet genoemd worden; want in den Hemel is geene zonde, en in de hel is geene vergiffenis. Van daar, wanneer onze vrienden ons door den dood worden ontrukkt, en wij reden hebben van te hopen — en wat hoopt de liefde niet? — dat hunne overtredingen niet de uiterste straf van Gods rechtvaardigheid verdienen hebben; dan smeeken wij Zijne goddelijke barmhartigheid, om hunne pijnen te verlichten en hunne straf te verkorten. Is dit onredelijk? Is dit bijgeloovig? Is dit strijdig met de H. Schrift? Ik ben zeker dat het niet strijdt met de liefde, en de liefde is de grootste deugd. Doch laat ons wederom eene veronderstelling maken. Een teederminnend kind wordt

door den dood van zijnen dierbaren vader beroofd. Die vader was niet zonder fouten; alhoewel braaf en deugzaam, waren zijne deugden toch vergezeld van onvolmaaktheden en gebreken. Hij had gezondigd, doch niet grootelijks. Ten minste de arme wees vertrouwt dat dit het geval is. Wanneer nu in zulke oogenblikken, en onder zoodanigen indruk, het kind aldus vuriglijk bidt: »O God, ontferm U over de ziel van mijnen dierbaren vader, en als hij veroordeeld is om te lijden, en dit lijden vatbaar is voor verlichting, o dan smEEK ik U in den naam van Jesus, verhoor mijn gebed, verlicht en verkort zijne pijnen;» maakt het zich dan schuldig aan dwaasheid of bijgeloof? Tegen welk gebod heeft het gezondigd? Welke plaats der H. Schrift verbiedt hem zoo te handelen? Doch wat zeg ik? De handeling vereischte geene bekrachtiging der Openbaring; zij werd voorgeschreven door de natuur. Het gebed kwam van zelf op zijne lippen, en mij dunkt het moest eveneens op de uwe gekomen zijn. Zegt mij, indien dit het geval geweest ware, zoudt gij u verplicht gerekend hebben het te onderdrukken. Zoudt gij de stem der natuur die in u sprak, berispt hebben, en gezegd: »Ga weg, breng mij niet in verzoeking, het is dwaas, het is bijgeloovig, het is misdadig voor een overledene te bidden?» — Ik dank God, M. B., dat zoodanig niet de leer der Katholieke Kerk is, want ik zoude het moeielijk vinden haar te gelooven, en nog pijnlijker haar uit te oefenen.

»Doch de II Schrift gebiedt ons niet voor de overledenen te bidden.» Maar zij verbiedt het ook niet. Waarom mogen dan de stem der natuur, de uitspraak der rede en het gebruik der oudheid niet gevolgd worden? *) Is niets geoorloofd, dan wat

*) In het tweede boek der Machabeërs wordt Judas de Machabeër geprezen wegens zijnen godvruchtigen ijver voor de overledenen, daar hij voor de zonden zijner gesneuvelde sol-

de H. Schrift ons uitdrukkelijk gebiedt? Waarom dan uwe dooden begraven in gewijde aarde, en bij het graf plaatsen voorgelezen uit de H. Schrift, en aldaar gebeden voor een ieder behalve de overledenen? *) Mijne C. B., als ik de geschiedenis lees der veranderingen in den godsdienst, en bevind dat het bidden voor de overleden in Engeland niet veroordeeld werd, voordat de roofzuchtige Ministers van Eduard VI beslag hadden gelegd op de rijke fondaties door onze godvruchtige voorvaders nagelaten, ten einde na hunnen dood zich de gebeden der levenden te verwerven, dan kan ik mij niet overtuigen, dat de rede of de H. Schrift iets te doen hebben gehad met het afschaffen van zulke gebeden. Ja, ik gevoel mij overtuigd, dat indien de rede en de H. Schrift alleen geraadpleegd waren geworden, gij evenmin als ik, eenige angstvalligheid zoudt toonen om voor uwe overledene vrienden te bidden. In alle geval, als de Katholiek dit gebruik niet strijdig oordeelt met de H. Schrift, waarom zoudt gij hem veroordeelen? Heeft hij niet even veel recht als gij om den zin der H. Schrift uit te leggen? En als zijne uitlegging in overeenstemming is met het onveranderlijke geloof zijner Kerk, met het voorbeeld der oudheid, met den drang der natuur en de edelste gevoelens van het menschelijk hart, heeft hij dan niet overvloedige redenen om zijner vaste overtuiging de voorkeur te geven boven uw gevoelen?

daten een zoenoffer te Jerusalem liet opdragen. (Zie II Mach. 43, 46). — Ofschoon onze Protestantsche Broeders de boeken der Machabeërs onder de apocryphische boeken der H. Schrift rekenen, en nu dus geen goddelijk gezag toekennen, kunnen zij nogtans niet loochenen dat deze boeken het bewijs leveren, dat het bidden en offeren voor de afgestorvenen bij Gods volk gebruikelijk was, even als de Joden tot heden toe gewoon zijn, hunne overledenen in hunne gebeden te gedenken. VERT.

*) De schrijver bedoelt de zoogenaamde *Anglikanen*, of leden der „Kerk van Engeland,” die ofschoon Protestanten, vele Katholieke gebruiken behouden hebben. VERT.

Wat de beschuldiging aangaat, dat de Katholieke Priesters voor eene somme gelds zielen uit het Vagevuur kunnen verlossen, ik behoef u niet te verzekeren, dat zij eene van die lasteringen is, die ofschoon duizend malen wederlegd, toch nog even dikwerf herhaald worden. De Katholieke Priester heeft geen gezag of *jurisdictie* over de dooden. Al wat hij kan doen, bestaat, in Gods barmhartigheid voor hen af te smeeken; maar even als andere menschen, blijft hij in het onzekere aangaande de uitwerking zijner gebeden. Hij heeft inderdaad een voorrecht, dat eigen is aan het Priesterschap. Hij kan eene offerande opdragen; en offeranden zijn ten allen tijde, zoo wel onder de oude als onder de nieuwe wet, voor krachtdadige middelen gehouden om God tot barmhartigheid te bewegen. Van daar, zoo iemand, buiten zijne eigene gebeden, nog verlangt, dat een offer voor de zielen zijner afgestorvene vrienden zal worden opgedragen, dan bestaat er geen twijfel of hij moet zich wenden tot den Priester; en indien, zoo als de Apostel zegt: „zij die het altaar bedienen, berechtigd zijn om van het altaar te leven,” (1 Cor IX: 13) dan zal, naar ik veronderstel, niemand ontkennen, dat de Priester berechtigd is tot eene vergelding voor de kosten die daarmede gepaard gaan, en den arbeid dien hij heeft te verrichten om aan het godvruchtige verlangen van anderen te voldoen. — Elken dag is hij verplicht, zonder eenige vergelding, voor alle afgestorvenen te zamen, te bidden, en buitendien nog gehouden op zekere dagen het heilig Misoffer voor allen op te dragen, insgelijks zonder vergelding; en er is geen Priester met zielezorg belast, die nalaat dezen liefdeplicht te vervullen. Maar wanneer iemand met deze algemeene gebeden en offeranden niet tevreden, daarenboven nog bijzondere diensten verlangt voor zijne afgestorvene betrekkingen of vrienden, dan mag hij die dezelve verricht, gewis vrijelijk daarvoor eene belooning ontvangen.

Ik vrees door deze uitleggingen uw geduld nit te putten, maar daar gij op het punt zijt om de heilige Offerande der nieuwe Wet bij te wonen, en er niets is in den Katholieken godsdienst dat in een meer verkeerd daglicht wordt voorgesteld, kan ik niet nalaten, hierover eenige weinige woorden tot u te spreken.

De Mis, M. B., is de voornaamste en gewichtigste dienstverrichting in den Katholieken Eerdienst. In denzelve worden brood en wijn plechtig gezegend of „geconsacreerd,” en vervolgens aan God opgedragen bij wijze van offer of offerande door den Priester met hetzelfde doel, waarvoor reeds van het begin der wereld offeranden werden opgedragen. — Maar wat is het geconsacreerde brood en wijn? Hoe dikwerf, mijne Protestantsche Broeders, hebt gij niet gehoord, dat de Katholieke leer in dit punt, de ongerijmdheid en dwaasheid zelve is? Hoe dikwerf hebt gij niet gehoord, dat de Katholieken, even als de Joden van Capharnaum, (Joan. VI) de woorden van Christus in eenen groven, vleeschelijken zin opvatten; dat zij beweren, dat het lichaam des Heeren in het heilig Altaar-Sacrament in eenen *ruwen, natuurlijken en sterfelijken staat* tegenwoordig is? Nu, als dit inderdaad de leer der Katholieke Kerk ware, dan zoude er grond bestaan voor de beschuldigingen harer tegenstanders, want voorzeker onze zinnen getuigen ons duidelijk genoeg, dat het lichaam van Christus aldaar *in zoodanigen staat* niet tegenwoordig is. Wat dan is de ware leer der Katholieke Kerk in dit opzicht? — Zij leert, dat door de woorden der *Consecratie*, uitgesproken door den Priester, eene wezenlijke verandering in het brood en den wijn heeft plaats gehad; niet, wel is waar, in hunne uiterlijke hoedanigheden, maar in hunne inwendige zelfstandigheid; zoodat nu het lichaam en bloed van Christus, wezenlijk en waarachtig zelfstandig tegenwoordig is, ofschoon niet merkbaar voor onze zinnen. Dit

is hare leer. Ten opzichte der wijze of staat waarin Christus tegenwoordig is, heeft zij niets beslist, dan alleen, (zoo als onze zinnen getuigen) dat Hij niet tegenwoordig is in den groven, natuurlijken staat van een sterfelijk lichaam, maar op eene bovennatuurlijke en onbegrijpelijke wijze, en overeenkomstig het doel zijner tegenwoordigheid. (Conc. Trid. Sess. XXII)

Nu, M. B., welke ongerijmdheid is in deze leer opgesloten? Is het ongerijmd te gelooven, dat een lichaam *wezenlijk, waarachtig en zelfstandig* kan tegenwoordig zijn, ofschoon niet in zijnen *gewonen, natuurlijken* staat? Of dat hetzelfde lichaam in een verschillenden staat kan tegenwoordig zijn? Ik stem toe, dat in een gewoon sterfelijk lichaam, deze zaken op eene natuurlijke wijze niet mogelijk zijn; maar het geldt hier niet een gewoon sterfelijk lichaam, maar een *verheerlijkt* lichaam, en niet het verheerlijkte lichaam van een gewoon mensch, maar van een Godmensch. Kan zulk een wezen niet in meer dan één staat tegenwoordig zijn? »*Raadpleegt de Schriften*» en gij zult bevinden dat Hij in verschillende is tegenwoordig geweest. Ziet Hem nu tegenwoordig als een klein kind in eenen stal, nu als een boosdoener aan het kruis; nu van den dood verreezen, neemt hij de vereenigde eigenschappen aan van een geest en van een lichaam. Hij treedt het vertrek binnen terwijl de deuren gesloten zijn, en is tastbaar voor de handen van Thomas; aan Magdalena vertoont Hij zich als een tuinman, aan twee zijner leerlingen als een vreemdeling; nu eet Hij met hen als een sterfelijk lichaam, en dan verdwijnt Hij weer, als ware Hij een zuivere geest (Luk. XXIV: 31). Voor elk verschillend doel neemt Hij een verschillenden vorm aan, en is, naar mate de gelegenheid het vereischt, tegenwoordig in een verschillenden staat. Zijn er geene andere staten dan deze, in welke Hij kan tegenwoordig zijn? Als het Hem behaagt, op

eene onbloedige wijze, het offer des kruises voort te zetten, en onze dagelijksche offerande te worden op onze altaren, en ons dagelijksch voedsel in de H. Communie, kan Hij dan Zijn wil niet ten uitvoer brengen? Zal iemand der Almacht durven paal en perk stellen, en zeggen: tot zoo ver kunt gij gaan, maar niet verder? Gij kunt niet, verheerlijkt en onsterfelijk als Gij zijt, tegenwoordig zijn, of ik moet U kunnen zien? Gij kunt U niet aan mij mededeelen of ik moet U kunnen proeven? Hij moet inderdaad een even onwetend als vermetel mensch zijn, die aldus redeneert.

De vraag is dan niet, of J. C. deze wonderen kan verrichten, maar of Hij ze heeft verricht. De Katholieke Kerk gelooft dat Hij ze verricht heeft, en voor zoo ver ik kan oordeelen, wegens de gewichtigste redenen. „*Dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed.*” zijn de onvoorwaardelijke uitdrukkingen des Zaligmakers, gebezigd bij de instelling des H. Avondmaals, volgens drie Evangelisten; (Matth. XXVI: 26. Marc. XIV: 22 Luc XXII: 19) de vierde verhaalt dat Hij vroeger reeds gezegd had: „*tenzij gij het vleesch van den Zoon des menschen eet, en Zijn bloed drinkt, zult gij het leven in u niet hebben, want mijn vleesch is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank*” (Joan. VI: 54, 56) De Apostel Paulus herhaalt de woorden der drie Evangelisten: *dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed*, en besluit daaruit: „*hij die onwaardig eet en drinkt, eet en drinkt zijn eigen oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.* (1 Cor. XI: 29)

Het geloof der Katholieke Kerk, over de gansche aarde verspreid, is eenstemmig in dit opzicht, en is altijd zoo geweest van af de vroegste eeuwen des Christendoms. Hetzelfde is het geloof der verschillende afdeelingen in de Grieksche Kerk, alhoewel deze van de Katholieke Kerk afgescheiden zijn, sedert ongeveer duizend jaren; hetzelfde is het geloof van de overblijfselen eeniger kleinere Oostersehe sekten, die de gemeenschap met de Katholieke

Kerk in een nog vroeger tijdvak hebben afgebroken. Als dit geloof eene dwaling is, *wanneer, door wien en op welke wijze* werd zij ingevoerd? Was het geloof der Kerk reeds bedorven vóór de scheuringen van Eutijches en Nestorius? *) Hoe kortstondig was dan het rijk der waarheid? Hoe vroeg heeft dan de Verlosser en de belofte „Geest der waarheid” de Kerk verlaten! Was de verandering gemaakt na de invoering der ketterijen van Eutijches en Nestorius? Hoe kwamen zij er dan toe, eene verandering in het geloof aan te nemen, te zamen met eene Kerk die zij hadden verlaten? Welke algemeene waanzinnigheid moet het Christendom niet overvallen zijn, dat allen zich zouden vereenigen, de rechtzinnigen en onrechtzinnigen, de Katholieken en de ketteren, om *dezelfde waarheid* af te zweren en *dezelde dwaling* te omhelzen? En ach! M. B., hoe geheimzinnig inderdaad, moet Gods Voorzienigheid geweest zijn, door te dulden, dat de oorspronkelijke waarheid gedurende zoo vele eeuwen van de wereld verbannen was, en dan ten laatste, in de vijftiende of zestiende eeuw wederom ontdekt werd, door eenige Duitschers en Engelschen! — Maar ik tred daar onwillekeurig in een godsdienstigen redetwist, terwijl uitleggen alleen mijn plan is.

Ik vertrouw, dat ik genoeg over dit onderwerp gezegd heb, om u te overtuigen, dat het Goddelijke geloof aangaande het II. Sacrament u in een gansch verkeerd daglicht is voorgesteld geworden; dat, indien het even als het leerstuk der Drieëenheid en Menschwording, geheimzinnig en onbegrijpelijk is, het daarom niet verworpen noch belasterd verdient te worden; dat al gelooft gij het niet, gij het toch behoort te eerbiedigen als de vaste overtuiging van de groote meerderheid der Christelijke wereld; dat noch uw geloof, noch het mijne, de geheimenis kan veranderen, die Christus heeft inge-

*) Ketteren der vijfde eeuw.

steld, en waarbij ik u derhalve verzoek, wel met eerbied te willen tegenwoordig zijn.

Maar waarom wordt zij verricht in eene onbekende taal; en waartoe die vertooning van rijk uitgedoschte priesters en dienaren bij het altaar?

Het eerste, hebt gij hooren zeggen, is om het volk in onwetendheid te houden; het andere, om het te misleiden, door op de zinnen te werken —

Hoe streng, M. B., is uw oordeel over uwe moeder-kerk! De redenen waarom bij het opdragen van het Misoffer, de latijnsche taal gebruikt wordt, zijn eenvoudig deze: In de eerste plaats, het Latijn en Grieksch waren de meest gebruikelijke en bijna de eenige geschrevene talen in de voornaamste landen, waar de Christelijke godsdienst het eerst werd ingevoerd. In deze talen werden derhalve de gebeden der Mis oorspronkelijk opgesteld, bijna in hunnen tegenwoordigen vorm. Toen verscheidene eeuwen later, de talen van het hedendaagsch Europa zich begonnen te ontwikkelen, dacht de Kerk het niet raadzaam de talen te veranderen, waarin zij altoos gewoon geweest was, het heilig Offer op te dragen. Want als deze van den eenen kant, door doode talen te worden, niet langer verstaan werden door de ongeletterden, zoo werden zij van den anderen kant, als een lichaam van den dood verzezen. onsterfelijk, onveranderlijk; en daardoor des te beter geschikt, om de gewichtige leerstukken in geheimenissen te bewaren die aan haar waren toevertrouwd. Zoude de voorzichtigheid het gebillijkt hebben, de zuivere, de deftige, de onveranderlijke talen der eerste Kerk ter zijde te stellen; talen die, alhoewel niet langer door de ongeletterden gesproken, toch nog waren, zoo als zij het tot heden zijn, de algemeene talen der geleerden in alle landen; en daarvoor in plaats te stellen, de half barbaarsche, half gevormde en dagelijks veranderende talen van het huidige Europa? zoude het eerbiedig, zoude het veilig, zoude het

doenlijk geweest zijn, aan deze ruwe en onzekere middelen den heiligen schat toe te vertrouwen van het geloof en de hoop der Christenen? — Voor het volk zijn vertalingen gemaakt, die in Katholieke landen in overvloed te bekomen zijn; maar aan het altaar vaart de Priester voort met God te verkeerem in de oorspronkelijke talen; terwijl hij het heiligste gedeelte der Mis met zachte stemme leest, waardoor de plechtige stilte niet gebroken noch de diepe aandacht der omringende aanbidders gestoord wordt.

Had de Kerk bedoeld, het volk in onwetendheid te houden, zij zoude haren dienaren bevolen hebben, onderrichtingen te geven en te preeken in onbekende talen: Ik zoude u op dit oogenblik, de Katholieke leer niet uitleggen in het eenvoudigste Engelsch dat ik machtig ben, maar terecht uw lachen opwekken, door u eene Latijnsche redevoering voor te dragen

Wat de plechtigheden in de kleeding aangaat, deze moeten beschouwd worden uit het oogpunt der oudheid. Het zijn eerbiedwaardige overblijfselen van den ouden tijd; en ofschoon weinig geschikt voor de jeugdige godsdiensten van den tegenwoordigen tijd, wel passend voor dien grijzen godsdienst die het gewicht van zoo vele eeuwen op zijne schouders draagt. — De plechtigheden die gebruikt worden bij het Christelijk Offer, hebben, even als de priesterlijke kleeding, haar voorbeeld in het boek *Leviticus*, en gelijken, voor zoo ver het onderscheid tusschen de oude en de nieuwe Wet zulks toelaat, op die welke door God zelve waren voorgeschreven.

De Katholieke Kerk oordeelt dezelve nuttig. Zij geven eene bijzondere waardigheid aan de heilige geheimenissen des godsdienstes; zij verheffen de ziel van den aanschouwer tot hemelsche dingen, door hare verschillende en eigenaardige beteekenissen; zij hoezemen den bedienaren des godsdienstes eerbied

in voor zich zelve en voor de plechtigheden die zij verrichten; maar noch de kleeding noch de plechtigheden behooren tot het wezen der Mis. De Kerk heeft dezelve ingesteld in de eerste eeuwen des Christendoms. Zij konde, indien zij het raadzaam oordeelde, haar ter zijde stellen, en het Offer zoude daardoor even heilig blijven, ofschoon niet even indrukwekkend, wanneer het opgedragen werd in een eevoudig wit koorkleed *) of in het kostuum van elken dag.

Ik wil u niet langer ophouden met het uitleggen onzer leer en gebruiken. Ik vertrouw daarvan genoeg gezegd te hebben om u te overtuigen, dat zij niet zóó zijn, als zij u gewoonlijk worden voorgesteld, en dat zij ten minste uwen eerbied verdienen. Maar toch zullen wellicht velen uwer zeggen: *waarom dezelve zoo hardnekkig vastgehouden in een land, waar de groote meerderheid der bevolking haar heeft afgezworen, waar zij uwe tijdelijke belangen in den weg staan, en in vele gevallen strafbaar zijn voor de wet?* §)

Ik beken, M. B., dat als de mensch gerechtvaardigd was voor God, in de keus zijns godsdienstes, zoo als hij het voor de menschen is, in de keus van zijn huis of van zijn rok, ik daartegen niets zoude weten in te brengen; want den Katholieken godsdienst aankleven in Engeland, wanneer Gods wet ons toeliet denzelven te verzaken, zoude inderdaad dwaasheid zijn. Maar het is onze vaste overtuiging, dat hoe talrijk de godsdiensten ook wezen mogen die de menschen instellen of aannemen, en hoe weinig recht ook iemand moge hebben, om in de keus van zijnen godsdienst tusschen beiden te treden, er slechts één godsdienst is ingesteld door J. C., één stelsel

*) Gebruikelijk bij de Anglikaansche Geestelijken. VERT.

§) De lezer herinnere zich dat deze rede werd uitgesproken vóór het jaar 1829, waarin den Katholieken in Engeland door de wetgeving eene veel ruimere mate van vrijheid werd toegestaan. (Zie het voorbericht.) VERT.

van geloof geleerd door de eeuwige waarheid; slechts één schaapstal van den éénen Herder; slechts één genootschap op aarde, dat de macht en de belofte geërd heeft, die de Verlosser der wereld van Zijn Vader had ontvangen, en aan zijne Apostelen en hunne opvolgers tot erfdeel heeft nagelaten. Van daar, dat zonder een oordeel te durven vellen over het toekomstige lot van hen, die in onwetendheid der waarheid geleefd hebben, en in hunne oprechte pogingen om dezelve te vinden, niet zijn geslaagd, gelooft de Katholiek vastelijk, dat wat hem betreft, die met de kennis der waarheid gezegend is, en de overtuiging heeft, dat zijn godsdienst de ware is, er geene keus voor hem is overgebleven. Op hem, gelooft hij, dat de woorden des Zaligmakers strikt toepasselijk zijn: *„hij, die mij verloochend zal hebben voor de menschen, dien zal ook ik verloochenen voor mijn Vader die in de Hemelen is;”* (Matth. X : 32) en deze van den Apostel Paulus: *„het is onmogelijk, dat zij die eenmaal verlicht waren, de hemelsche gave geproefd hebben, en deelgenooten geworden waren van den Heiligen Geest. . . en afgevallen zijn, tot boetvaardigheid vernieuwd worden, daar zij den Zoon Gods wederom kruisigen en voor bespotting houden”* (Heb. VI : 4. 5, 6)

Alle redenen aan te halen, die de Katholieken voor deze overtuiging hebben, zoude ver de grenzen eener leerrede overschrijden; eenige weinige der voornaamste op te noemen, vereischt slechts weinig tijd.

Toen de goddelijke Stichter van den Christelijken godsdienst alle noodige onderrichtingen aan Zijne Apostelen gegeven had, en hun den H. Geest had medegedeeld, die hen zoude bijstaan en besturen, vergaderde Hij hen op den Olijfberg, en sprak tot hen aldus: *„Alle macht is mij gegeven in den Hemel en op aarde. Gaat derhalve en onderricht alle volken;*

hen doopende in den naam des Vaders, en des Zoons en des H. Geestes, en leert hen onderhouden al hetgeen ik u bevolen heb; en ziet, ik / en met u alle dagen, tot aan de voleinding der wereld " (Matth XXVIII: 18, 19, 20). Op eene andere plaats van het Evangelie, is hun dezelfde last gegeven met eenigszins verschillende bewoordingen. Aldus lezen wij bij den Evangelist Marcus (XVI: 15, 16): » Gaat heen in de geheele wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen: hij die geloofd zal hebben en gelooft zal zijn, zal zalig worden, maar hij die niet geloofd zal hebben, zal veroordeeld worden." In uwe vertaling, mijne afgescheidene Broeders, luiden de woorden: » hij die niet geloof, zal verdoemd worden ".

Bij eene andere gelegenheid had Christus tot Petrus gezegd: » Gij zijt Petrus, (welke naam eene rots beteekent) en op deze rots zal ik mijne Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen; en ik zal u de sleutels van het rijk der Hemelen geven, enz. (Matth XVI: 8, 19) Uit deze schrittuurplaatsen besluiten wij, dat even als Christus Zijnen Apostelen beval om de leerstukken van Zijnen godsdienst aan het menschedom te onderwijzen, Hij evenzoo verlangde, dat het menschedom deze leerstukken zoude aannemen; en dit wel onder bedreiging van de verschrikkelijkste straf; want, zegt Hij: » die niet geloofd zal hebben, zal veroordeeld worden " Het staat ons dus niet vrij, te gelooven wat wij willen, maar onze zaligheid is verbonden aan het geloof der leer, die Christus Zijnen Apostelen beval te onderwijzen.

En dit, mijne Protestantsche Broeders, brengt mij tot de beschouwing van een punt, dat de grondslag uitmaakt van het verschil, dat er tusschen u en ons bestaat. Gij beweert, dat alles wat een Christen gehouden is te gelooven, vervat is in den Bijbel, en dat een ieder het recht heeft, van den zin des Bijbels naar zijne zienswijze uit te leggen, en daarnaar zijn geloof te regelen. De Katholieken

daarentegen, beweren, dat er leerstukken zijn van veel gewicht, die niet in den Bijbel vervat zijn, zoo als bijvoorbeeld: de verplichting van den Zondag te heiligen, in plaats van den Zaterdag, den *Sabbat* der H. Schrift; en dat, bijaldien alle Christelijke leerstukken in den Bijbel stonden opgeteekend, toch de regel des geloofs niet zijn zoude de Bijbel, uitgelegd naar iemands bijzondere meening of overtuiging, maar' de leer der Apostelen en hunner opvolgers

Ten opzichte der Apostelen zelven, dit zult gij gereedelijk toestemmen, bestond er eene verplichting van *hunne* leer te gelooven. Zoude iemand uwer het gewaagd hebben, om b. v. den Apostel Paulus tegen te spreken, en hem gezegd hebben, dat gij den Bijbel niet verstondt in den zin dien hij leerde, en dat gij het recht hadt denzelven naar uwe eigene meening of oordeel te verklaren? Zoude de Apostel daartij berust hebben? Zoude hij niet veeleer over u het *anathema* hebben uitgesproken, hetwelk hij verklaarde te willen doen zelfs over een Engel des Hemels, indien hij eene leer zoude verkondigen strijdig met de zijne? Zie Gal. I: 8. Zoude hij niet tot u gezegd hebben, wat hij tot de Corinthiërs zeide: „onderhoudt hetgeen ik u geleerd heb, maar zoo iemand uwer twistzoekend is, dan hebben wij die gewoonte niet, noch de Kerk Gods.” (1 Cor. XI: 16),

Maar waarom, vraag ik, zouden de Apostelen gerechtigd zijn tot eene gehoorzaamheid, die aan hunne opvolgers geweigerd wordt? De Apostelen hadden geene andere macht, dan die zij van Christus ontvangen hadden; geene veiligheid tegen dwaling, dan die uit Zijne leiding en bescherming voortvloeide. Nu, dezelfde macht, leiding en bescherming waren ook aan hunne opvolgers beloofd. Immers, Christus zond „den Geest der waarheid,” om „hun alie waarheid te leeren” (Joan XVI: 13) op zijne Apostelen, niet voor een bepaalden tijd,

maar voor *altoos* (Joan. XIV : 16). Hij beloofde niet, slechts gedurende hunnen korten levensloop met hen te zijn, maar „alle dagen, tot aan de vol-einding der wereld” (Matth. XXVIII : 20). *) Waar leert de H. Schrift, dat na den dood der Apostelen, de last dien zij hadden ontvangen om het menschdom te onderwijzen, zoude overgaan van de levende herders der Kerk, tot de doode letter des Bijbels? Waar herroept zij de plechtige verklaring, uitgesproken tegen hen, die weigeren „*de Kerk te hooren?*” (Matth. XVIII : 17). Waar de belofte van de bestendige leiding des H. Geestes en de bescherming van Christus? In welke eeuw des Christendoms heeft de groote menigte der geloovigen het stel-el aangenomen der bijzondere uitlegging des Bijbels? De meeste Apostelen waren reeds overleden vóór dat het gansche nieuwe Testament geschreven was. Bijna vier honderd jaren waren voorbij gegaan, eer al de verschillende boeken waaruit het bestaat verzameld waren, en voor echt waren verklaard. Het Evangelie was gepredikt geworden, en het Christendom in vele landen ingevoerd, vóór dat er een enkel exemplaar van het volledige nieuwe Testament te bekomen was; meer dan veertien eeuwen waren over de Kerk van Christus heen gegaan, eer de uitvinding der druk-kunst het mogelijk maakte, aan één Christen uit de duizend, om een exemplaar van de H. Schriften te bezitten, en hoe uiterst gering was dan nog het getal van hen die ze konden lezen? Kon Christus bedoeld hebben, dat de menschen een regel des geloofs zouden volgen, waartoe zij geen toegang konden bekomen? een boek te lezen, dat nog niet

*) De persoonlijke onfeilbaarheid der Apostelen in het leeraarsambt, ging wel is waar niet tot hunne opvolgers over, maar bleef na hunnen dood berusten in de Kerk, waarvan de Paus, als de opvolger van Petrus, het onfeilbare orgaan is.
VERT.

geschreven was? of, als het geschreven was, zij niet konden lezen? of als zij het konden lezen, op vele plaatsen niet konden verstaan? Kon Hij verlangen, dat de onwetenden en ongeletterden een boek zouden verstaan, dat de wijsten en geleerdsten niet altijd kunnen begrijpen? Kon Hij als eene voorwaarde ter zaligheid stellen, dat de daglooner, de dienstbode, het kind, onbekend met de geschiedenis, de talen en gebruiken der oudheid, de diepte zouden peilen van het oudste, het moeielijkste en meest geheimzinnige boek, dat ooit is uit de pen gevloeid; een boek, in hetwelk de geleerde H. Augustinus verklaarde meer te vinden, dat hij *niet*, dan dat hij *wel* konde begrijpen, en tevens, dat hij nooit al deszelfs geheimenissen zoude hebben kunnen gelooven, „indien het gezag der Katholieke Kerk hem daartoe niet bewogen had” — (S. Aug. contra Fundam). Als een menschelijke wetgever het voor groote dwaasheid zoude houden een wetboek te schrijven, en dit te laten zonder levende en en daartoe aangestelde verklaarders, kunnen wij dan vooronderstellen, dat de Goddelijke Wetgever zich aan een zoo groot verzuim zoude hebben schuldig gemaakt? terwijl de hulp van levende onderwijzers, voor elke wentenschap, voor elke kunst, ja voor bijna elk ambacht, als onontbeerlijk erkend wordt, kunnen wij dan aannemen, dat de wijsheid en goedheid Gods den mensch zonder eenige hulp van anderen zoude gelaten hebben in het stuk van godsdienst, de gewichtigste van alle wetenschappen? Kon Christus vorderen, onder straf van verdoemenis, (Marc XVI: 16) dat alle menschen zijne leer zouden aannemen, en toch van hen eischen deze leer te vinden in een boek, dat zoo als een ongelukkige ondervinding van die eeuwen maar al te duidelijk leert, op zoo vele verschillende wijzen kan verstaan worden, en hetwelk misschien geene twee personen, zonder de hulp of den invloed van

anderen, ooit in denzelfden zin verstaan hebben? *) Tertullianus, een geleerd schrijver der tweede eeuw, verhaalt ons, dat wanneer in dien tijd een weerspannig Christen weigerde zich aan de leer der Katholieke Kerk te onderwerpen, hij het recht beweerde te bezitten van de H. Schriften naar zijn eigen gevoelen uit te leggen, en haar dan elke leer liet onderwijzen die het hem behaagde aan te nemen. (Lib. de praescript). Even zoo was er in latere tijden geen invoerder van nieuwigheden in den godsdienst, of hij beriep zich op de H. Schrift. Er bestaat geene dwaling, geene buitensporigheid, ik mag zeggen geene goddeloosheid, die niet door de uitlegging des Bijbels naar een ieders bijzondere meening, door sommigen voor de onfeilbare uitspraken van Gods woord gehouden werd. Van daar dat de Katholieken voortvaren zich te houden aan den ouden regel, dien de geloovigen ten tijde der Apostelen volgden, en die steeds eenheid des geloofs onder hen bewaard heeft in alle volgende eeuwen.

Doch zoudt gij, mijne afgescheidene Broeders, deze redenen niet voor voldoende houden om onze onderwerping aan de Kerk te rechtvaardigen, en blijven beweren dat elk stelsel van godsdienst moet rusten op den Bijdel zoo als hij door den lezer verstaan wordt, dan hebben wij in dit geval er niets tegen, om aan uw verlangen te voldoen. Wat leert de Bijbel aangaande dit onderwerp? Gedenkt hunner die over u gesteld zijn en het woord Gods tot u gesproken hebben . . . gehoorzaamt hen en weest hun onderdanig (Hebr XIII: 7, 17) Hij die u hoort, hoort mij; en hij die u veracht, veracht mij (Luc X: 16.) Zoo hij de Kerk niet

*) Onze afgescheidene Broeders beweren, dat de H. Geest den geloovigen Bijbellezer genoegzaam onderricht om niet in dwaling te vallen, en dat wij in het stuk van godsdienst geen ander gezag behoeven; maar is dit stelsel niet juist de oorzaak van alle verdeeldheid en scheuring onder hen geworden?
VERT.

wil hooren, dan zij hij u als een heiden en tollenaar (Mat. XVIII: 17.)

Deze en vele anderen plaatsens der H. Schrift leeren ons, volgens de Katholieke uitlegging, onderwerping aan de Kerk, in alle zaken die het geloof en de zeden aangaan, en verbieden ons bij gevolg elke uitlegging der H. Schrift, die daarmede in strijd is. En zoudt gij het recht van den Bijbel te verklaren aan uwen Katholieken broeder willen weigeren, en alleen voor u zelve willen houden? Als de Bijbel hem leert, *volgens zijne uitlegging*, zich aan het gezag der Kerk te onderwerpen en nooit van hare leer af te wijken; waarom zoudt gij trachten hem over te halen om *uwe uitlegging*, die daarmede strijdig is, te volgen? Als gij beweert het recht te hebben, van de H. Schrift uit te leggen in eenen zin, verschillend van den zijnen, waarom zoudt gij *hem* het recht betwisten, van dezelve uit te leggen in eenen zin, verschillend van den uwen? God, de alwetende Rechter, zal eenmaal uw geloof, zoowel als het zijne, oordeelen; zijt daarmede tevreden, en verlangt niet dat uw Katholieke broeder zijne overtuiging zal opofferen aan uwe gevoelens. Geeft aan anderen de vrijheid, die gij voor u zelve vordert." Wat gij wilt dat de menschen u doen, doet dit ook aan anderen. (Luc VI: 31.)

Maar mij dunkt, ik hoor eenigen uwer zeggen: verondersteld, dat de wettige opvolgers der Apostelen de leeraars zijn, die Christus ons bevolen heeft te hooren en te gehoorzamen, hoe bewijst gij, dat *uwe* heiders die wettige opvolgers zijn, en *uwe* Kerk de ééne ware Kerk van Christus? De redenen die wij daarvoor hebben, zullen het best gevonden worden in een terugblik op de Schriftuurplaatsen, reeds door mij aangehaald. Daaruit heb ik afgeleid in de eerste plaats, dat zekere geopenbaarde leerstukken noodzakelijk moeten geloofd worden. »*Hij die niet gelooft, zal veroordeeld worden.*» (Marc XVI: 16.)

In de tweede plaats, besluit ik uit de woorden:

gaat en onderwijst ALLE VOLKEN; gaat en predikt het Evangelie aan ALLE SCHEFSLEN," dat de godsdienst van Christus een algemeene, en niet een plaatselijke of slechts nationale godsdienst zijn moet.

Nu, de Katholieke godsdienst is de eenige algemeene godsdienst. Hij is betrekkelijk algemeen ten opzichte van plaats, want hij bestaat in genoegzaam alle landen der wereld. In vele is hij de eenige godsdienst; in andere maken de Katholieken de groote meerderheid der bevolking uit; in elk land waar het Christendom beleden wordt, wordt ook de Katholieke godsdienst aangetroffen — Hij is betrekkelijk algemeen ten opzichte van getal, zijnde oneindig talrijker dan eenige andere sekte of afdeeling onder de Christenen; ja, zelfs talrijker dan alle andere te zamen genomen. Alle andere godsdiensten of sekten zijn besloten binnen betrekkelijk nauwe grenzen. Het zijn meestal plaatselijke of nationale instellingen, zoo als b. v. de Kerk van Engeland, de Kerk van Schotland, de Kerk van Geneve, de Grieksche of Russische Kerk, bestaande slechts in bepaalde landen, waarvan zij haren naam ontleenen, en zijn nauwelijks in andere streken bekend. Niet een hunner heeft de minste aanspraak om de Kerk van *alle volken* te zijn. Van daar besluiten wij, dat geene van haar allen de Kerk kan zijn, die Christus zijnen Apostelen bevolen had voor de gansche wereld te stichten, en naar welke, zooals de Profeet voorzegt had, *alle volken zouden stroomen* (Isa II: 2.)

3°. De leer die den Apostelen bevolen was te prediken, was die, welke zij van Christus ontvangen hadden: *leerende hen onderhouden alles wat ik u bevolen heb* (Matth XVIII). Daarom moeten de leerstukken der ware en algemeene Kerk van Christus overal dezelfde zijn; want waar verschil van leer bestaat, moet noodzakelijk eene afwijking van de leer van Christus hebben plaats gehad. Nu, deze eenheid van leer bestaat in de Katholieke

Kerk en in haar alleen. Ofschoon verspreid over alle landen der bekende wereld; ofschoon belèden door zoo vele volken en stammen en talen," van elkander verschillend in zeden, in gebruiken, in belangen, in talen, toch zijn de leerstukken der Katholieke Kerk overal dezelfde. Geen verschil in een enkel *geloofsartikel* *) zult gij aantreffen, onder al hare millioenen van belijders. Neemt de proef er van. Raadpleegt den eersten Engelschen Bisschop of Priester dien gij ontmoet; vraagt den eerwaardigen herder dezer gemeente, wat de leer der Katholieke Kerk is aangaande het een of andere geloofsartikel, en let wel op zijn antwoord. Stelt dezelfde vraag voor aan een Bisschop of Priester in Frankrijk, in Italië, in Duitschland, in Spanje, in Amerika, in Hindostan, in China, of waar het ook zijn moge, en ik ben verzekerd dat gij van allen hetzelfde antwoord zult ontvangen. Allen zullen u antwoorden, "zóó is de Katholieke leer, zóó is mijn geloof." — Dit, M. B., zult gij toestemmen is zoo als het behoort. Eenheid als deze, is volstrekt noodzakelijk in eene Kerk, die aanspraak maakt de ééne en onveranderlijke leer van Christus te verkondigen. — Is het noodig aan te merken, dat gij te vergeefs in een ander godsdienstig genootschap of sekte daarnaar zult zoeken? Raadpleegt de geschiedenis der verschillende sekten, die thans in Engeland bestaan. Het is slechts drie eeuwen geleden dat de oudste dezer ontstond, en zij was de eerste die Engeland ooit gekend had. Reeds ongeveer duizend jaren had de Katholieke godsdienst in Engeland geheerscht, en geene scheuring in den godsdienst bestond er onder de Christenen van ons vaderland. Alle inwoners van het

*) Een *geloofsartikel* of *dogma* is een leerstuk dat de Katholieke Kerk *uidrukkelijk voorschrijft te gelooven*, en dat de Katholieken gelooven moeten op straffe van buiten de gemeenschap der Kerk gesloten te worden. VERT.

eiland geloofden in dezelfde leer, gehoorzaamden aan dezelfde herders, en aanbaden voor dezelfde altaren. Wat is nu het geval? Helaas, de verbeelding ijst er van. Wie kan al de verschillende godsdiensten opnoemen die thans onder ons heerschen? Wie de sekten tellen, die hier te land elkander bestrijden? Te vergeefs is de sterke arm ingeroepen om de verspreiding der scheuring tegen te gaan; te vergeefs zijn meermalen boete en strafbepalingen uitgeschreven en toegepast op de Afgescheidenen van het nationale geloof; maar in weerwil van dit alles, neemt de verdeeldheid toe, en de eeuwige Waarheid wordt beweerd even vele godsdiensten geopenbaard te hebben, als er verschillende uitleggers van den Bijbel zijn. Hetzelfde is het geval geweest in vroegere eeuwen. Honderden van sekten die niet meer bestaan, zijn op verschillende tijden in opstand gekomen tegen de Katholieke Kerk. Van het oogenblik harer scheiding, bestond er geene eenheid meer onder hare volgelingen; zij werden «een huis, verdeeld tegen zich zelf,” en gingen te niet. Dit wist de Katholiek, en daarom, toen de nieuwe Kerken in ons vaderland opstonden, zich op haren goddelijken oorsprong beriepen, en zijn vertrouwen vroegen, kon hij het haar niet schenken, maar bleef gehecht aan de Kerk zijner voorvaders. Had hij geene voldoende redenen om zoo te handelen? Vereischte de voorzichtigheid niet, dat hij zoude zeggen: «mijne Heeren, veroorlooft mij mijne toestemming uit te stellen, totdat gij onderling die eenheid van geloof zult verkregen hebben, waarnaar uwe voorgangers in de hervorming van den godsdienst te vergeefs hebben gestreefd. Vergunt mij, het oude geloof te behouden, totdat gij het onderling eens zijt, welk ander ik daarvoor moet in de plaats stellen. Helaas, hij moet nog wachten, want er bestaat nog geen vooruitzicht op zoodanige overeenkomst.

Mijne afgescheidene Broeders, gij hebt u nooit

in onze plaats bevonden. Uwe voorvaders verzaakten, ja werden gedwongen door strafbepalingen der burgerlijke macht, den Katholieken godsdienst te verzaken, en gij zijt in een staat van afscheiding geboren. Ware dit niet het geval geweest, en hadt gij kunnen voorzien, welke betreurenswaardige oneenigheid daardoor in Engeland ontstaan is, gij zoudt zonder twijfel, geredeneerd hebben, zoo als wij redeneeren, en gehandeld, zoo als wij handelen. Zijt dan billijk, en zoo gij niet verkiest tot de oude Kerk terug te keeren, laten dan de Katholieken ten minste verschoond blijven tot eene nieuwe overte gaan. Als gij het recht voor u vraagt van eenen nieuwen godsdienst aan te nemen, omdat gij denkt dat hij de ware is, dan gewis mag de Katholiek wel verschooning vinden, als hij zich om gelijke redenen aan den ouden vasthoudt.

4°. Toen Christus tot Zijne Apostelen zeide: *„gaat en onderwijst alle volken,”* beloofde Hij hun Zijnen bijstand in den arbeid, zeggende: *„ziet ik ben met u;”* en daar het groote werk om alle volkeren te onderwijzen, niet zoude eindigen voor het einde der wereld, (Matth. XXIV: 14) beloofde Hij, dat diezelfde bijstand zoude duren *„tot de voleinding der wereld.”* (Matth. XXVIII: 20).

De bijstand van Christus was hun onontbeerlijk, daar de bekeering van volken *een bovennatuurlijk werk is*, dat menschelijke krachten, aan zich zelve overgelaten, nooit konden uitwerken. Vandaar besluiten de Katholieken, dat de Kerk, die alle volken bekeerd heeft, welke ooit tot het Christendom bekeerd zijn, de ware Kerk van Christus zijn moet. — Nu is het een wel bekend feit, dat elke natie, die ooit het Christendom omhelsd heeft, oorspronkelijk door de Katholieke Kerk bekeerd is geworden.

Er is geen land van eenige uitgestrektheid, waar thans een andere godsdienst de heerschende is, dat niet vroeger een Katholiek land geweest is. — Maar bezit de Katholieke Kerk *nog* de macht van

volkeren te bekeeren? Neemt de wereldkaart, en ziet eens wat zij *sedert de Reformatie* gedaan heeft. Vóór dien tijd bevatte de Kerk van Christus slechts drie werelddeelen. Na dien tijd is een vierde er bij gevoegd. Amerika werd ontdekt op het oogenblik dat eenige landen van het Noordelijk Europa zich voorbereidden om het oude geloof te verlaten, en Amerika heeft sedert met vreugde het geloof omhelsd, dat zij verzaakt hebben.

Genoegzaam geheel Zuid-Amerika is thans Katholiek, terwijl in Noord-Amerika het getal Katholieken bij den dag toeneemt en thans reeds een aanzienlijk gedeelte der bevolking uitmaakt. Hetzelfde kan gezegd worden van vele landen en eilanden in het Oosten, en nauwelijks zijn in de drie eerste eeuwen der Kerk zoo vele heidenen bekeerd geworden, als in de drie laatste het geval geweest is. Is het dan mogelijk dat Christus de Katholieke Kerk kan verlaten hebben? Of kon Hij tot het grootste Apostolische werk op aarde, zich van eene Kerk bedienen, die Hem afvallig was geworden? Wij Katholieken zijn overtuigd van niet.

Maar hebben de verschillende Engelsche sekten in de laatste jaren niet vele bekeeringen gemaakt? M. B., wij hebben veel gehoord van buitenlandsche zendingen en zendeling-genootschappen. Wij hebben gezien, dat groote sommen gelds verzameld, en talrijke zendingen uitgezonden zijn door verschillende sekten. Ik heb hunne verslagen gelezen, maar te vergeefs gezocht naar het welslagen hun arbeids. Ik zeg niet, dat *niets* door hen verricht is; maar ik beweer dat het geld daarvoor uitgegeven, ook zonder eenige bovennatuurlijke hulp, veel meer had behooren te doen, dan het gedaan heeft.

Eenige, betrekkelijk weinige personen, mogen tot den godsdienst dezer zendingen zijn overgegaan; eene school en kerk mogen hier daar door hen zijn opgericht; een dorp, eene stad, een klein eiland mogen tot hunnen godsdienst gebracht zijn; uit

alles laat zich natuurlijk verklaren. Maar gansche volkeren en vaste landen kunnen niet op die wijze bekeerd worden. Noch de schatten van koninkrijken, noch de duur der wereld zouden daartoe voldoende zijn. Laat de eene of andere sekte, die aanspraak maakt van volkeren bekeerd te hebben, ons op de wereldkaart aantoonen, waar die volkeren gelegen zijn, en de zwakheid harer pogingen, of liever haar geringe uitslag, zal terstond in het oog vallen. Ik weet het, M. B., dat wij gedurig hooren spreken van eene »blijde toekomst,” van »allergunstigste vooruitzichten,” van den »oogst, die gereed is voor den sikkel,” van »groote bekeeringen, die op het punt zijn van tot stand te komen;” maar laten zij eerst geschied zijn, dan zullen we gelooven. Laten zij eerst de bekeeringen door de Katholieke Kerk gedaan op zijde streven, of eenigermate daarop beginnen te gelijken, dan zullen wij eene verandering van godsdienst in beraad nemen. Maar tot zoo lang blijven wij getrouw aan het geloof onzer vaderen. Is dit onredelijk?

5°. Uit de verklaring die Christus aan Petrus gaf: *»gij zijt Petrus, (dat is eene rots) en op deze rots zal ik mijne Kerk bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen,”* (Matth XVI) blijkt in de eerste plaats, dat de Kerk van Christus altoos op Petrus gebouwd zoude zijn; en in de tweede plaats, dat zij nimmer zoude vernietigd worden.

Wat de Zaligmaker bedoelde met te zeggen, dat Zijne Kerk op Petrus gebouwd zoude worden, blijkt duidelijk genoeg uit de woorden die Hij er onmiddellijk op liet volgen: *»en ik zal u de sleutels van het rijk der Hemelen geven,”* enz. Het geven van sleutels heeft altijd beteekend, het overdragen der oppermacht of des hoogsten gezags; en het *»koninkrijk des Hemels,”* schijnt in deze en vele andere plaatsen der H. Schrift, voornamelijk de Kerk op aarde te beteekenen. Christus beloofde

derhalve, Petrus als het voortdurende hoofd der Kerk te willen aanstellen. Nu, de Katholieke Kerk heeft altijd de opperhoofdigheid der opvolgers van Petrus in geestelijke zaken erkend, waardoor zij vereenigd bleef in het geloof; terwijl alle andere Christelijke sekten dezen band verbroken hebben, en alzoo opgehouden hebben te beantwoorden aan een vereischte, dat volgens de H. Schrift de Kerk van Christus moet kenmerken.

Verder heeft de Katholieke Kerk ten allen tijde eene eigenaardige standvastigheid aan den dag gelegd, die zoo juist door *de rots waartegen de poorten der hel niet zullen vermogen*, wordt aangeduid. Er bestaat geene menschelijke instelling, die haar in dit opzicht gelijk is. Rijken en Staten stonden op en vielen, en alles hier op aarde, door menschen gemaakt of ingesteld, was op zijne beurt onderhevig aan verandering, verval en vernietiging, gedurende de achttien eeuwen, die de tijdrekening der Christelijke Kerk uitmaken. Tallooze sekten zijn gedurende dien tijd opgestaan, maar gelijk andere menschelijke instellingen, gingen zij wederom te niet. Nauwelijks hadden zij de rots van Petrus verlaten, of zij werden de speelbal van winden en golven. Zij veranderden, zij geraakten verdeeld, zij scheidden, en, zij verdwenen. Slechts de Katholieke Kerk blijft onverminderd, onverdeeld, en onveranderd. De negentiende eeuw vindt haar even sterk, even krachtig, even vereenigd, en meer algemeen dan de negende. Wie zoude niet aarzelen eene zoodanige Kerk te verlaten?

Indien gij, mijne afgescheidene Broeders, op eene stormachtige zee, eene vloot zaagt zeilen, bestaande uit vele schepen, die allen bestemd waren naar een afgelegen land, werwaarts ook gij verplicht waart u te begeven; indien al deze schepen, uitgenomen één, van kleinere afmetingen waren; indien gij ze allen, uitgenomen één, zaagt worstelen met de winden en golven, totdat het eene na het

andere op een rots of zandbank verzeild raakte en omkwam, terwijl anderen hen volgende, op hunne beurt hetzelfde lot ondergingen; indien het ééne schip waarvan ik sprak, van oneindig grooteren omvang was; indien het gestadig zijnen koers volgde in weerwil der oproerige golven en winden; indien het bekend was, duizenden van reizigers naar het bestemde oord, in veiligheid te hebben overgevoerd; indien het verder bekend was, dat op één dezer schepen een door God aangestelden stuurman aan het roer stond, waar zoudt gij hem zoeken, of waar kondt gij hopen hem te vinden? En indien gij u op een dezer vaartuigen moest inschepen, welk zoudt gij kiezen? O! er zoude geen verschil van keuze onder u zijn. Gij zoudt u allen aan boord begeven van hetzelfde goede schip; en zoudt gij den een of anderen medereiziger dat schip zien verlaten, om zijn leven te wagen op een van deszelfs zwakke metgezellen, gij zoudt allen besluiten dat hij zijne zinnen verloren had.

Stelt u, mijne afgescheidene Broeders, in onze plaats. Verbeeldt u geboren en opgevoed te zijn in den Katholieken godsdienst, den godsdienst uwer voorvaderen sedert vele eeuwen, den godsdienst aan wien van af uwe kindsheid, uwe aangenaamste herinneringen gehecht zijn, en op wien al uwe hoop voor hiernamaals gegrond is: indien nu de een of ander voorstander van een nieuw geloof u uitnoodigde om uwen godsdienst te verlaten en zijne leer te omhelzen, bewerende dat hij door God geroepen was om het geloof der algemeene Kerk te hervormen, en tot wat hij noemt, deszelfs oorspronkelijken staat terug te brengen, zoudt gij naar hem luisteren? Zoudt gij niet zeggen: heeft Christus niet beloofd, voor altoos met zijne Kerk te willen blijven, en leert de geschiedenis niet, dat Hij zijn woord heeft gestand gedaan? Waar zijn nu de tallooze sekten die haar in vorige eeuwen bestreden, even als gij thans doet? Welke zekerheid

kunt gij ons geven, dat gij gelukkiger zijn zult, dan zij? Is niet het hoofd mijner Kerk de opvolger van Petrus, op wien Christus beloofd heeft, Zijne Kerk te zullen bouwen, tegen welke de poorten der hel niet zullen vermogen?" Is niet mijne Kerk oorspronkelijk door de Apostelen gesticht, en bestaat er eene andere, die de Kerk *van alle volkeren* kan genoemd worden? Zijn niet alle Christen-volken door haar bekeerd geworden? Is zij niet de vruchtbare moeder geweest van talloze brave en deugd-zame menschen in alle landen en alle eeuwen, en inzonderheid van die bij uitnemendheid braven die onder den naam van Heiligen bekend zijn, Verspreid als zij is, over bijna alle landen der aarde, is niet haar geloof, haar eerdienst, haar bestuur overal hetzelfde? Maakt zij niet de meesr verschillende volkeren tot broeders van één gezint; tot kinderen van éénen geestelijken Vader? Waar is *uwe* apostolische afkomst? Waar uw last om de Kerk te hervormen, met welke haar goddelijke Stichter beloofd heeft *voor altoos* te zullen blijven? Waar zijn de volken die gij bekeerd hebt? Waar is de eenheid van godsdienst? Waar de standvastigheid des geloofs? Waar de banden des vredes? Waar de *rots van Petrus*? Waar de *ééne schaapstal en de ééne herder*" (Joan. X: 16.) Is er iemand onder u, M. B., die onder zulke omstandigheden van geloof zoude willen veranderen? En zoo de volgers eener nieuwe Kerk u zouden verachten, en de regeering des lands u onderdrukken wegens uwe standvastigheid, zoudt gij dit niet eene groote onrechtvaardigheid noemen, en vragen naar welk afgelegen oord de Christelijke liefde gevluht was? "Gelijk gij wilt dat u geschiede, doet ook zoo aan anderen." (Luc. VI: 31).

Ik vertrouw genoeg gezegd te hebben, om het doel te bereiken dat ik mij heb voorgesteld, namelijk, om uwe liefde en welwillendheid te winnen jegens uwe Katholieke medebroeders. Ik heb niet

beoogd de leerstukken der Katholieke Kerk te *bewijzen* maar slechts dezelve uit te leggen, om u te overtuigen dat zij steeds in een verkeerd daglicht worden geplaatst, zelfs door de meest eerbiedwaardigen onzer tegenstanders. Dit toont u de noodzakelijkheid, om de *wezenlijke* leer der Katholieke Kerk te leeren van Katholieken zelve. *) Ik heb slechts eenige weinige redenen aangehaald waarom de Katholiek in dit land, bij eenen zoo algemeenen afval van het geloof zijner vaders, onder allen smaad, laster en vervolging, getrouw blijft aan zijne Kerk. — Ik heb geene verwachting dat de bewijsgronden die ik slechts even heb aangestipt, u zullen overhalen om Katholiek te worden, maar ik vertrouw zeker, dat zij u de overtuiging zullen geven, dat brave en verstandige lieden tot de Katholieke Kerk kunnen behooren, en evenzeer overtuigd zijn van de waarheid hunner geloofsleer, als gij zijn kunt van de uwe. De gevolgtrekking is duidelijk. Katholieken, even als andere menschen, hebben aanspraak op uwe liefde, dat is te zeggen, op uwe welwillendheid; broederlijke behandeling, en vriendschappelijke toespraak. Indien gij hun gel- of voor dwaling houdt, welaan, bidt voor hen, en tracht door eerlijke bewijsgronden en vriendschappelijke overredingen hen van hunne vermeende dwalingen terug te brengen. Hierop hebben wij, en hierop kunnen wij niets tegen hebben. Maar stelt onze leer niet verkeerdelijk voor „Spreekt niet, lasterende, alle soort van kwaad tegen ons;” doet geen

*) Eene zeer juiste opmerking des schrijvers. De meesten onzer afgescheidene Broeders hebben, hetgeen zij van de Katholieke leer weten, geput uit verkeerde bronnen. Vandaar hunne valsche begrippen aangaande dezelve. Mochten toch vele sprekers en schrijvers, die gedurig tegen de Katholieke Kerk te velde trekken, zich beter met hare leer bekend maken, door Katholieke werken te raadplegen die dezelve *ex professo* behandelen of uitleggen, al ware het slechts den grooteren Catechismus onzer kinderen. VERT.

beroep op de tijdelijke macht om ons te vervolgen. Dit is alles wat wij vragen.

En gij, mijne Katholieke Broeders, handelt op dezelfde wijze jegens uwe Broeders van elke godsdienstige belijdenis. Bemint hen als uwe medemenschen, door God geschapen, om het voorwerp te zijn uwer liefde en welwillendheid in dit leven, en uwe lotgenooten voor de eeuwigheid in het andere. Wenscht hun alles toe wat goed is, bidt voor hen, spreekt vriendelijk tot hen, onderricht hen, en zoo veel als in uw vermogen is, voorziet in al hunne geestelijke en tijdelijke noodwendigheden. Dit, zoo als gij van uwe kindsheid af geleerd hebt, is uw groote plicht, de plicht der liefde, zonder welke uw geloof niets kan baten.

Hoe schoon, mijne Broeders van alle godsdienstige gezindheden, zoude het Christendom zich nog vertoonen, in weerwil der ongelukkige verdeeldheid die onder ons heerscht in het geloof, indien wij allen even zoo vereenigd waren in de *uitoefening*, als wij het zijn in de *belijdenis* der Christelijke liefde. Moge God in zijne goedheid, deze gelukkige vereeniging tot stand brengen! Niets kan zoo krachtdadig medewerken tot eene volkomene overeenstemming hier, en eene gemeenzame gelukzaligheid hier namaals; zegeningen, die ik u allen van harte toewensch, in den naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes. Amen.

NASCHRIFT VAN DEN VERTALER.

Onder de Katholieke Geloofsartikelen of Dogma's, waarvan zich onze afgescheidene Broeders een verkeerd begrip vormen, behooren inzonderheid de twee *nieuwe*, namelijk: de *Onbevleete Ontvangenis der H. Maagd Maria*, en de *onfeilbaarheid des Pausen*

Eenige weinige woorden ter opheldering zullen, naar ik hoop, voldoende zijn, om hun juistere denkbeelden daarvan te geven.

Vooraf echter nog een woord over *Geloofsartikelen* in het algemeen.

Zooals vroeger in eene aantekening gezegd is, verstaan wij door een Geloofsartikel of Dogma, een leerstuk of geloofswaarheid, welke de Kerk uitdrukkelijk voorschrijft om te gelooven onder straffe van *excommunicatie*, of van buiten hare gemeenschap gesloten te worden. Eene leer dus, die niet tot den rang der Geloofsartikelen behoort, legt niet de *verplichting* op van dezelve te gelooven. Zij wordt genoemd, eene *godgeleerde meening* of *gevoelen*, waaromtrent vrijheid van denken vergund is. Maar wat is een *nieuw* Geloofsartikel? Is het eene nieuwigheid in het Geloof, of eene leer die vroeger niet bekend was? Geenszins,

maar het is eene leer even oud als de overige geopenbaarde waarheden des Christendoms, die echter eerst in den nieuwen tijd onder het getal der Geloofsartikelen is geplaatst geworden. De Kerk gaat van tijd tot tijd tot dezen maatregel over, om de eene of andere Christelijke waarheid in bescherming te nemen tegen hare aanranders; alsmede om allen twijfel die dienaangaande bij de Katholieken mocht bestaan, weg te nemen, en zoodoende het Geloof harer kinderen te hulp te komen en te bevestigen. *Nieuwe* geloofswaarheden scheppen, kan de Kerk even min als elk ander sterfeling. Zij beweert niet daartoe de macht ontvangen te hebben. Zij vermag alleen de door Christus geopenbaarde waarheden, die aan hare zorg zijn toevertrouwd, zuiver en ongeschonden te bewaren, dezelve te verklaren en uit te leggen, en alles wat daarmede strijdig is, te veroordeelen. Dit is haar last, dit is hare roeping. Hierin is zij *onfeilbaar*, krachtens de beloften van Christus. En inderdaad, hoe zoude eene andere dan *onfeilbare* Kerk, dezen last kunnen volbrengen?

Maar gelooven de Katholieken van den tegenwoordigen tijd, niet veel meer dan de eerste Christenen ooit geloofd of gekend hebben?

Ons antwoord is: in één opzicht, *ja*; in een ander opzicht, *neen*. Doordien de eerste Christenen even als wij, in de onfeilbaarheid der „Heilige, Katholieke Kerk” geloofden, dat is, in eene Kerk op aarde, door Christus ingesteld om allen volken Zijne leer te verkondigen; eene Kerk aan wie Hij den bijstand des H. Geestes beloofd heeft, om haar tegen dwaling en afval vrij te waren, (zie de voorgaande bladzijden der leerrede) zoo hebben de eerste Christenen reeds *implicite*, dat is: *ingewikkeld* geloofd, al hetgeen wij Katholieken thans *explicite*, dat is, *ontwikkeld* gelooven, met al hetgeen verders de Kerk ooit in lateren tijd bij eene ruimere ontwikkeling harer leer, mocht voorstellen om

te gelooven, of als *dogma* mocht verklaren. — De Kerk is ten opzichte harer leer, als eene plant, waarvan niet alle knoppen te gelijker tijd in vollen bloei zijn. Terwijl eenige geheel open staan, zijn andere nog slechts ten halve, en andere nog in geenen deele ontloken. De knoppen vereischen tijd om zich te ontwikkelen, terwijl de weersgesteldheid en andere omstandigheden, op hunne tragere of snellere ontluiking veel invloed uitoefenen. Even zoo is het gelegen met de leerstukken der Katholieke Kerk. Vele waren reeds klaar en duidelijk omschreven ten tijde der Apostelen, en dus aan de eerste Christenen even goed bekend als aan ons. Andere daarentegen, waren minder duidelijk door hen gekend; zij waren hun als eene bloem die slechts gedeeltelijk ontloken is; terwijl sommige nog geheel onbestemd en verborgen voor hen waren, als eene bloem die nog in den knop is verscholen. En even als de weersgesteldheid haren invloed uitoefent op de snellere of tragere ontwikkeling eener bloem, zoo hebben de tijdsomstandigheden haren invloed op de ontwikkeling der geloofsleer in de Katholieke Kerk. Alles wat zij ons thans voorhoudt te gelooven, of ooit in de toekomst zal voorhouden te gelooven, zijn geene andere waarheden dan die de Apostelen van Christus geleerd hadden en welke zij op eene minder of meerder duidelijk omschrevene wijze, aan hunne opvolgers overleverden. Het waren bloemen in meerderen of minderen graad ontwikkeld.

De Kerk houdt ons dus geene nieuwe leer voor, wanneer zij het getal der geloofsartikelen vermeerdert; want een nieuw geloofsartikel is altoos, en *moet* altoos zijn een uitvloeisel (dikwerf niets anders dan eene logische gevolgtrekking) uit een ouder. De Kerk beweert niet, bij het vaststellen harer geloofsartikelen eene nieuwe openbaring ontvangen te hebben. Zij verklaart slechts, — zoo als boven reeds gezegd is — wat Christus hier op aarde ge-

leerd heeft, en door de Apostelen aan haar is overgeleverd.

Nu zal het den lezer, naar ik vertrouw, duidelijk zijn, wat wij door een „nieuw” Geloofsartikel verstaan, en waarom de Katholieken van den tegenwoordigen tijd een meer uitgebreid en ontwikkeld geloof hebben dan de eerste Christenen.

Wat verstaan wij door het Dogma der *Onbevleete Ontvangenis van Maria*?

Hierdoor verstaan wij, dat de Allerheiligste Maagd en Moeder onzes Heeren J. C., en daarom terecht de *Moeder Gods* genaamd, nimmer met de smet der erfzonde is bevlekt geweest. Dat, ofschoon alle afstammelingen van Adam, alle menschenkinderen, van af het eerste oogenblik huns bestaans in den schoot hunner moeder, met zondeschuld zijn belast, welke *erfzonde* of *Adamszonde* genoemd wordt, de Maagd Maria eene uitzondering geweest is op dezen algemeenen regel; of met andere woorden, dat Maria ofschoon eene natuurlijke afstammeling van Adam, (immers, zij was een kind van den H. Joachim en de H. Anna) echter bij hare ontvangenis of bij haar eerste bestaan, het voorrecht genoot van zuiver en onbevlekt te blijven van de schuld onzer eerste stamouders, waarmede alle andere menschen terstond bij hunne ontvangenis, naar de ziel besmet zijn, en waardoor zij verstoken zijn van den staat der heiligmakende genade, zonder welke het onmogelijk is Gode te behagen, en Zijne eeuwige gelukzaligheid te bereiken.

De Kerk leert ons, dat Maria dit bijzondere voorrecht en deze uitstekende genade te danken heeft, aan de groote goedheid en barmhartigheid Gods, die haar voor de Moeder Zijns eeuwigen Zoons bestemd hebbende, de verdiensten van Diens lijden en dood (de bron van *alle* genade voor het menschedom) reeds op haar toepaste, zoodra haar bestaan aanving, of hare ziel met het

lichaam vereenigd werd in den schoot harer moeder.

Krachtens deze genade Gods, was Maria terstond heilig en onschuldig, even als onze eerste stamouders waren, op het oogenblik, dat zij door God in den toestand der oorspronkelijke rechtvaardigheid gesteld werden.

Hare ziel bleef vrij van de zondesmet die op alle Adamskinderen kleeft, zoodra zij ontvangen zijn. Maria behoefde dus daarvan niet meer gezuiverd te worden, of vergiffenis te erlangen. Zij had geene rechtvaardigmaking of heiliging meer noodig, zooals andere Adamskinderen, eer zij Gode welbehagelijk zijn kunnen. — Lezen wij in de H. Schrift (Jer. 1. 5.) dat de Profeet Jeremia reeds geheiligd werd in den schoot zijner moeder, en de Voorlooper des Heeren, de H. Joannes de Dooper, reeds vervuld was van den H. Geest, eer zijne moeder hem had gebaard, (Luc. 1. 15.) zoo is het voorrecht dezer Heiligen, hoe uitstekend ook, toch ver beneden dat van Maria, want deze heilige mannen *werden geheiligd na hunne ontvangenis*. Er is een tijd voor hen geweest, — hoe kortstondig dan ook — dat zij met erfzonde besmet waren, terwijl voor Maria nimmer zulk een tijdstip bestaan heeft.

Dit nu is de leer aangaande de Onbevleete Ontvangenis van Maria, die de Kerk ons sedert den 8 Dec. 1854, als een geloofsartikel en eene door God geopenbaarde waarheid voorhoudt. Eene leer, die alhoewel even oud als het Christendom, voor ons echter een *nieuw* dogma is geworden, omdat zij vóór dien tijd nog niet als zoodanig was vastgesteld, maar voor een godgeleerd gevoelen doorging.

Het ligt niet in den aard van dit werkje de dogmatische gronden aan te halen, waarop dit leerstuk rust. De lezer zij dienaangaande verwezen naar de Pauselijke Bulle: *Ineffabilis Deus*, door den thans regeerenden Paus Z. H. Pius IX ter

gelegenheid der dogma-verklaring op gemelden datum uitgesproken, en waarvan in der tijd eene Nederduitsche verhaling in de Katholieke Tijdschriften van ons vaderland geleverd is. *)

Na deze eenvoudige blootlegging van het dogma der Onbevleete Ontvangenis der Allerheiligste Moedermaagd des Heeren, zal het wel niet noodig zijn te wijzen op de valsheid der beschuldiging van »schepselvergoding" en »gelijkstelling van Maria met haren Zoon J. C.", ter gelegenheid dier dogma-verklaring, door zoo velen tegen de Katholieke Kerk ingebracht. Immers, in weerwil harer Onbevleete Ontvangenis, blijft toch de afstand tusschen Maria en haren Zoon *oneindig*. De Kerk leert uitdrukkelijk dat J. C. *God is*, en Maria een *schepsel*; dat derhalve, hoe heilig en verheven ook boven alle anderen, toch zijn gansche bestaan aan God te danken heeft, terwijl al deze voorrechten van Maria in het algemeen, en hare Onbevleete Ontvangenis in het bijzonder, door de Kerk toegeschreven worden aan de verdiensten van J. C., »*ex morte praevisa Filii ejus*", »*intuitu meritorum Christi*", aldus luiden de woorden der Kerk in het gebed voor de H. Mis en Officie voor het feest der Onbevleete Ontvangenis, en in de aangehaalde Bulle.

Wat verstaan wij Katholieken door het nieuwe dogma der *onfeilbaarheid des Pausen*?

Verstaan wij daardoor, dat de Paus thans eene nieuwe macht verkregen heeft, waardoor hij als het ware »eene Godheid op aarde" is geworden, die alles weet, alles kent en nimmer kan dwalen? Of dat de Paus thans boven alle wetten verheven is, en nimmer kan zondigen?

Het zal nauwelijks gezegd behoeven te worden, dat wij deze vragen met een zeer nadrukkelijk *neen* beantwoorden. Immers door deze nieuwe dogma-verklaring is alleen beslist, dat de Paus, wanneer hij als

*) Zie onder anderen *de Katholiek* van Februari 1855.

Opperherder der Kerk, het woord richt tot *alle* Katholieken, in zaken die het geloof of de zeden betreffen, hij niet afhankelijk is van de toestemming der meerderheid der Bisschoppen om met onfeilbaarheid te kunnen spreken, maar dat daartoe zijn eigen gezag of macht voldoende is. Vóór het Vaticaansche Concilie werd dit door sommige Katholieken betwijfeld, door anderen werd dit zelfs ontkend; en zij hadden daartoe de vrijheid, aangezien de onfeilbaarheid des Pausen geen geloofsartikel was, maar slechts eene godgeleerde meening of gevoelen.

Thans is deze meening een geloofsartikel geworden, hetwelk ons dus geene nieuwigheid voorhoudt, maar slechts een einde maakt aan den twijfel die hieromtrent bij sommige Katholieken bestond. De onfeilbaarheid der Kerk, dat is, der „leerende” Kerk van Christus, bestaande uit de Bisschoppen als de opvolgers der Apostelen, met den Paus als den opvolger van Petrus aan het hoofd, is ten allen tijde een geloofsartikel geweest; maar zoo als reeds gezegd is, eenigen beweerden dat die onfeilbaarheid niet in den Paus, maar in de meerderheid der Bisschoppen huisvestte, waaraan de Paus zich dus moest onderwerpen, wilde hij met onfeilbaarheid spreken, of eene *onhervormbare* verklaring aangaande het geloof en de zeden afleggen.

Zie hier de vertaling der woorden waarmede onze H. Vader Pius IX, op den 18 Juli 1870, in het Vaticaansch Concilie, dit nieuwe dogma heeft afgekondigd:

» Wij dan, getrouwelijk vasthoudende aan de overlevering die van het begin des Christelijken geloofs af bewaard is, ter verheerlijking van God onzen Zaligmaker, tot verheffing van den Katholieken godsdienst en tot heil der Christelijke volken, onder de goedkeuring van de heilige Kerkvergadering, leeren en verklaren, dat het een van God geopenbaard leerstuk is, dat de Roomsche Opperpriester, wanneer hij *ex Cathedra* spreekt, dat is, wanneer hij het ambt van aller Christenen Herder en Leeraar uitoefent en, met

» zijn Apostolisch oppergezag de leer aangaande het geloof en de zeden door de gansche Kerk te houden, bepaalt, door den goddelijken bijstand, hem in den heiligen Petrus beloofd, die onfeilbaarheid bezit, waarmede de goddelijke Verlosser gewild heeft, dat Zijne Kerk in het bepalen der leer over het geloof en de zeden zoude zijn toegerust; en dat daarom zoodanige verklaringen der Roomsche Opperpriesters, uit zich zelve, en niet door de toestemming der Kerk, onhervormbaar zijn”.

Uit dit geloofsartikel volgt dus, dat er twee voorwaarden in den Paus vereischt worden om met onfeilbaarheid te kunnen spreken. In de eerste plaats, moet hij het woord richten tot de *gansche Kerk*, (*ex Cathedra* spreken), en in de tweede plaats, hetgeen hij zegt, moet betrekking hebben op het *geloof* of de *zedes*.

Indien de Paus dit in acht neemt, dan kan hij volgens dit nieuwe geloofsartikel niet dwalen, *krachtens de belofte van Christus*. In alle andere gevallen, is hij, even als elk ander mensch, aan dwaling onderhevig.

De Paus kan dus dwalen in zijne gesprekken of briefwisseling met bijzondere personen; hij kan dwalen, wanneer hij zich als privaat persoon zoude mengen, zelfs in godgeleerde geschillen; hij kan dwalen, zelfs in geval hij als een gewoon Geestelijke, het woord Gods van den kansel zoude verklaren voor het volk eener gemeente, b. v. dat van Rome of eener andere plaats. Hij kan verders dwalen in alle vakken van wetenschap, in zoo ver zij niet met het Geloof of de zeden in betrekking staan.

Maar waarom dan, vraagt welligt de een of andere lezer, den Paus *» heiligen Vader”*, *» allerheiligsten Vader”*, of *» zijne Heiligheid”* genoemd, alsof hij eene Godheid ware die niet dwalen of zondigen kan?

De reden van dezen titel laat zich gemakkelijk verklaren. Zij vloeit voort uit de heiligheid en verhevenheid van het ambt, waarmede de Paus bekleed is. Hij is voor ons de Stedehouder van Christus hier

op aarde, het zichtbare hoofd der Kerke Gods, in wien de hoogste geestelijke macht gevestigd is; want de Paus is de opvolger van Petrus, den Opperherder van Jesus' kudde, aan wien Hij den last gegeven had, van zijne *lammeren en schapen te weiden*". (Joan. XXI). Geen ambt dus, geene betrekking op aarde, is zoo heilig voor den Katholiek als die des Pausen. Van daar de titel van »Zijne Heiligheid" of »heiligen Vader", dien wij den Paus geven. Geen onzer bedoelt daarmee te beteekenen dat de persoon, die met de pauselijke waardigheid bekleed is, ofschoon deugdzaam, juist door heiligheid van leven uitmunt. Immers de geschiedenis leert duidelijk genoeg, dat die heilige betrekking meermalen vervuld werd door mannen, die aan dien titel van »Zijne Heiligheid" of »heiligen Vader", in hun gedrag minder beantwoordden.

Wat den Paus zelve betreft, verre van zich in te beelden »eene Godheid op aarde" te zijn, noemt hij zich zelve steeds den »dienaar der dienaren Gods" (*servus servorum Dei*), en verre van aanspraak te maken op persoonlijke heiligheid, verklaart hij dagelijks aan den voet des altaars, voor Hemel en aarde, dat hij een zondaar is, die »door gedachten, woorden en werken" gezondigd heeft; terwijl hij de »Heiligen" des Hemels en zijne »broeders" op aarde smeekt, om God voor hem te bidden.

De voorschriften des Evangelies en der zedewet in het algemeen, verplichten den Paus evenzeer als elk ander mensch. Ook voor hem gelden de woorden des Apostels: (Phil. II. 12.) »*bewerkt uwe zaligheid met vrees en schrik*"; ook *hij* zal even als elk ander mensch rekenschap van zijn leven, ja, »van elk ijdel woord", voor Gods rechterstoel moeten afleggen; ook *hij* is verplicht zijne zonden met een rouwmoedig hart aan eenen priester te biechten, als hij door het Sacrament van boetvaardigheid daarvan de vergiffenis wil erlangen.

Uit hetgeen hier boven van de verhevene waardigheid en heiligheid van het pauselijk ambt gezegd is, volgt

zeer natuurlijk, dat de Katholieken voor den persoon, daarmede bekleed, een buitengewonen uiterlijken eerbied aan den dag leggen. De voetkus, b. v., het dragen des Pausen in processies, terwijl hij op zijnen troon zit met de driekroon (Tiara) versierd en in prachtig feestgewaad uitgedost, zoo als zulks op zekere feestdagen van het jaar te Rome gebruikelijk is, even als meer andere plechtigheden die het pauselijk Ceremonieel voorschrijft, zijn niets anders dan de uitdrukking des hoogen eerbieds, dien de Katholieken het hoofd hunner Kerk toedragen. Die eerbied keert tot Christus terug, want het is om Zijntentwille, dat hij den Paus, Zijnen Stedehouder hier op aarde gegeven wordt. Voorwaar, niemand die met de Katholieke leer bekend is, zal daarin „afgoderij” vinden, zooals door sommige niet-Katholieke bezoekers van Rome, dikwerf is beweerd geworden. *Afgoderij* toch, is het vereeren van een *Afgod*; dat is, van een wezen, dat men valsche-lijk voor God of eene Godheid houdt. En welk Katholiek weet niet, dat de Paus een sterveling is, die — zooals hier boven is aangemerkt — zich zelve den „dienaar der dienaren Gods” noemt en de tusschenkomst onzer gebeden bij God inroept?

Het zal den aandachtigen lezer niet ontgaan zijn, dat in dit werkje vóór alles op duidelijkheid en eenvoudigheid van voorstelling gelet is, en daaraan de vereischten van stijl wellicht te dikwerf zijn opgeofferd. Voor zoo ver noodig, wordt ten slotte hiervoor versoeking gevraagd.

IMPRIMATUR:

J. H. WENSING,

Emer. Prof. Libr. Cens.

Ultraj. 18 Aug. 1871.

Utrecht, Wed. J. R. van Rossum.